

DOROTA PYĆ*

KONWENCJA O OCHRONIE ŚRODOWISKA OBSZARU MORZA BAŁTYCKIEGO – 40 LAT WSPÓŁPRACY W BUDOWANIU REŻIMU PRAWNEGO OCHRONY ŚRODOWISKA MORZA BAŁTYCKIEGO

Abstrakt

Reżim prawny ochrony środowiska Morza Bałtyckiego jest fundamentem odpowiedzialnego zarządzania środowiskiem morskim, zmierzającego w praktyce do zapewnienia Morzu Bałtyckiemu skutecznej ochrony prawnej. Ochrona ta jest ugruntowana w postanowieniach Konwencji o ochronie środowiska obszaru Morza Bałtyckiego (Konwencja helsińska z 1992 r.). Składa się z norm wymagających od Stron Konwencji helsińskiej podejmowania odpowiednich środków w celu zapobiegania zanieczyszczaniu środowiska morskiego w obszarze zlewni Morza Bałtyckiego lub eliminowania zanieczyszczeń. W znaczeniu systemowym podstawą efektywności reżimu ochrony środowiska Morza Bałtyckiego jest ścisła współpraca regionalna, w tym instytucjonalna w ramach Komisji Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku (HELCOM).

Rok 2020 jest wyjątkowy ze względu na doniosłe rocznice: 40-lecia wejścia w życie Konwencji helsińskiej z 1974 r. i rozpoczęcia prac przez HELCOM oraz 20-lecia wejścia w życie Konwencji helsińskiej z 1992 r. W niniejszym artykule zostały przedstawione wybrane aspekty normatywy składające się na reżim prawny ochrony środowiska Morza Bałtyckiego ze szczególnym uwzględnieniem istoty i znaczenia współpracy w trosce o dobro wspólne jakim jest środowisko morskie oraz budowania świadomości społecznej na rzecz kultury przestrzeni morskiej.

Słowa kluczowe: reżim prawny ochrony środowiska morskiego, wartości środowiska morskiego, równowaga ekologiczna, współpraca regionalna

---

* dr hab. Dorota Pyć prof. UG, kierownik Katedry Prawa Morskiego WPiA UG.

WPROWADZENIE

Oceany i morza zamknięte i półzamknięte stanowią niezbędną składową globalnego systemu warunkującego istnienie życia na Ziemi. Pokrywają one większość powierzchni Ziemi, wpływają na klimat, pogodę i stan atmosfery oraz dostarczają pożywienia i wielu innych zasobów coraz większej liczbie ludzi na świecie. Morze Bałtyckie jest morzem półzamkniętym¹. Charakteryzuje się stosunkowo niewielką powierzchnią, objętością oraz głębokością, a także niskim stopniem zasolenia, i ograniczoną wymiennialnością wód z Oceanem Światowym. Ograniczone możliwości wymiany wód powodują, że Bałtyk jest szczególnie wrażliwy na zanieczyszczenia. Wciąż istotnym problemem są zanieczyszczenia, o których potocznie się mówi, że pochodzą z lądu, czyli te które dostają się rzekami z całego zlewiska Bałtyku do jego wód².

Morze Bałtyckie pełni wiele funkcji jako rezerwar bogactw fauny i flory czy też droga łącząca państwa w wymianie handlowej. Środowisko morskie obszaru Morza Bałtyckiego jest unikalne. Bałtyk to obszar o wyjątkowych warunkach hydrograficznych, którego żywe zasoby wykazują szczególną wrażliwość na zmiany zachodzące w środowisku naturalnym. Ochrona jego cennej różnorodności biologicznej jest wyzwaniem i jednym z kierunków realizowania zrównoważonego rozwoju³. Potencjalnie każde poważne zanieczyszczenie obszaru Morza Bałtyckiego może wyrzucić negatywne skutki, które dotkną wszystkich bądź znaczną większość państw położonych nad tym morzem. Z tego też względu wysoką rangę nadano bałtyckiej współpracy regionalnej.

Morze Bałtyckie uważane było za morze czyste w latach 60. ubiegłego wieku, chociaż początki intensywnego niszczenia ekosystemu Bałtyku datuje się od zakończenia drugiej wojny światowej. Od wielu dziesięcioleci zanieczyszczenie środowiska morskiego jest jednym z podstawowych problemów. Przyczynia się do niego dynamiczny rozwój przemysłu, rolnictwa i urbanizacji w państwach położonych nad Morzem Bałtyckim. W szczególności niekontrolowane zanieczyszczenie miało miejsce, gdy nie obowiązywał żaden reżim prawny ochrony środowiska i zasobów naturalnych. Obecnie, zachowanie różnorodności

---

¹ Morze zamknięte lub półzamknięte definiuje Konwencja o prawie morza – UNCLOS, jako: zatokę, zbiornik wodny bądź morze otoczone przez dwa lub więcej państw i połączone z innym morzem bądź oceanem przez wąskie ujście lub składające się zasadniczo z morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej dwu lub więcej państw nadbrzeżnych. Pojęcie morza półzamkniętego odnosi się do położenia geograficznego danego akwenu i do specjalnego statusu prawnego morza (art. 122 UNCLOS, Dz. U. z 2002 r. Nr 59, poz. 543).

² Zob. M. Fitzmaurice, *International Legal Problems of the Environmental Protection of the Baltic Sea*, Cambridge 1992, *passim*.

³ D. Pyć, *Prawo zrównoważonego rozwoju*, Gdańsk 2006, s. 1-287; zob. też D. Pyć, *Zasada zrównoważonego rozwoju a ochrona środowiska w obszarze Morza Bałtyckiego*, *Prawo Morskie*, t. XXII 1999, s. 89-102.

biologicznej wobec złożoności oddziaływań w relacji morze i ląd, powoduje konieczność holistycznego podejścia do systemu ekologicznego Morza Bałtyckiego, uwzględniając wszelkie zachodzące wzajemne oddziaływania i zmiany.

Taką zmianą jest eutrofizacja, określana jako przeżyźnienie, która wiąże się z wprowadzaniem do wód morskich nadmiernej ilości substancji umożliwiających rozwój organizmów roślinnych. Zanieczyszczenia substancjami biogenymi pochodzą z nieoczyszczonych ścieków komunalnych i wypłukiwanych nawozów mineralnych z obszarów rolniczych. Przeżyźnienie wód Bałtyku przejawia się w postaci wzmożonego zakwitnięcia sinic, które są zdolne do wytwarzania substancji toksycznych. Masowy rozwój sinic, które nie stanowią pokarmu dla planktonu zwierzęcego, jest szkodliwy dla wzajemnego oddziaływania na siebie warstw powierzchniowych i przydennej morza. Wskutek rozkładu sinic w procesie gnilnym w warstwie przydennej, w wyniku braku tlenu, dochodzi do powstawania siarkowodoru, który jest gazem o wysokiej toksyczności⁴. Natomiast stopień degradacji, wynikający z tzw. „wolnego rybołówstwa” prowadzonego głównie w latach 80. i 90. ubiegłego wieku w środowisku morskim Bałtyku jest porównywany do „forest clear-cutting”, czyli wycinki lasów pacyficznych⁵.

1. OCHRONA ŚRODOWISKA MORSKIEGO OBSZARU MORZA BAŁTYCKIEGO – KONWENCJE HELSIŃSKIE

Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego podpisana w Helsinkach w 1974 r.⁶ była pierwszą umową międzynarodową, która w kompleksowy sposób odniosła się do zanieczyszczeń morskich pochodzących z różnych źródeł, do zagadnień związanych z rybołówstwem oraz zachowaniem żywych zasobów morza i innych zasobów naturalnych. Konwencja helsińska z 1974 r. weszła w życie w 1980 r. i to wówczas powołano na podstawie jej postanowień Komisję Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku (*The Baltic Marine Environment Protection Commission* - HELCOM), która rozpoczęła swoją działalność wraz z wejściem Konwencji helsińskiej z 1974 r. w życie. HELCOM zbiera się przynajmniej raz do roku, a decyzje, co do zasady, podejmowane są jednomyślnie. W 1990 r. w Ronneby odbyła się konferencja, która stała się ważnym impulsem dla HELCOM i w efekcie doszło do rewizji postanowień

---

⁴ *A Sea of Troubles*, GESAMP Reports and Study, IMO/FAO/UNWSCO/IOC/WNO/WHO/IAEA/UNEP, Joint Group of Experts on the Scientific Aspects of Marine Environment Protection, GRID-UNEP 2001, s. 12.

⁵ Zob. L. Watling, E.A. Norse, *Disturbance of the seabed by mobile fishing gear: a comparison forest clear - cutting*, *Conservation Biology* 1998 r., s. 1180-1197.

⁶ Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, Helsinki 22.03.1974 r., ratyfikowana przez Polskę w 1980 r., Dz. U. z 1980 r. Nr 18, poz. 64.

konwencji helsińskiej z 1974 r. osiemnaście lat po jej podpisaniu, na Konferencji Dyplomatycznej w sprawie Ochrony Środowiska Morza Bałtyckiego w kwietniu 1992 r. została podpisana druga Konwencja helsińska, nazywana wówczas „nową”. Przyjęto również Program Ochrony Bałtyku i powołano grupę zadaniową ds. realizacji programu (*Programme Implementation Task Force*).

Konwencja helsińska z 1992 r. została podpisana przez Danię, Estonię, Rosję, Finlandię, Litwę, Łotwę, Niemcy i Szwecję w dniu 9 kwietnia 1992 r. i weszła w życie w dniu 17 stycznia 2000 r.⁷.

Zasięg przestrzenny stosowania postanowień Konwencji helsińskiej o ochronie środowiska obszaru Morza Bałtyckiego z 1992 r. obejmuje całe zlewisko Morza Bałtyckiego. Konwencja wprowadziła obowiązek ochrony przyrodniczych ekosystemów morskich i przybrzeżnych oraz zachowania różnorodności biologicznej. Przyjęła zasadę prewencji zanieczyszczeń eksponując również przesłanki przestrogi. Postanowienia konwencji helsińskiej przewidują podjęcie środków zaradczych w przypadku zaistnienia podstaw do przypuszczenia, że substancje lub energia wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio do środowiska morskiego mogą stworzyć zagrożenie dla zdrowia ludzkiego, zaszkodzić żywym zasobom i morskim ekosystemom, zniszczyć walory lub przeszkodzić w dozwolonym wykorzystaniu morza, nawet wówczas, gdy brak jest jednoznacznego dowodu na związek przyczynowy pomiędzy oddziaływaniami a ich domniemanymi potencjalnymi skutkami.

Celem konwencji helsińskiej jest zapobieganie zanieczyszczeniu i zapewnienie możliwej restytucji środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego przy wykorzystaniu: najlepszej dostępnej technologii (*Best Available Technology – BAT*), najlepszej praktyki ekologicznej (*Best Environmental Practice – BEP*), oceny oddziaływania na środowisko (*Environmental Impact Assessment – EIA*), której przeprowadzenie, ma istotne znaczenie przy planowaniu działalności wtedy, gdy istnieje przypuszczenie, że działalność taka może wywierać ujemny wpływ na środowisko, oraz innych instrumentów.

Konwencja helsińska składa się z trzydziestu ośmiu artykułów i siedmiu Załączników. Załączniki te zawierają przepisy (w tłumaczeniu na język polski „przepisy”), w których znajdują się m.in. środki ochrony środowiska obszaru Morza Bałtyckiego. Stanowią one uszczegółowienie postanowień zawartych w treści artykułów, stanowiących zasadniczą część Konwencji. Załączniki zawierają wymagania skierowane do Stron Konwencji, zobowiązujące do

---

⁷ W oświadczeniu rządowym z 29 grudnia 1999 r. w sprawie ratyfikacji przez Rzeczpospolitą Polską Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, sporządzonej w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 r. określono, że zgodnie z art. 36 ust. 1 tej konwencji wchodzi ona w życie w stosunku do: Rzeczypospolitej Polskiej, Danii, Estonii, Federacji Rosyjskiej, Finlandii, Litwy, Niemiec, Szwecji oraz Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej w dniu 17 stycznia 2000 r., Dz. U. z 1999 r. Nr 28, poz. 346 i 347.

podejmowania odpowiednich działań. Załączniki są integralną częścią Konwencji helsińskiej. Załącznik I dotyczy substancji szkodliwych (*Harmful substances*), Załącznik II wprowadza kryteria stosowania Najlepszej Praktyki Ekologicznej (*Best Environmental Practice – BEP*) i Najlepszej Dostępnej Technologi (*Best Available Technology – BAT*); Załącznik III określa kryteria i środki dotyczące zapobiegania zanieczyszczeniu ze źródeł lądowych (*Criteria and measures concerning the prevention of pollution from land-based sources*); Załącznik IV dotyczy zapobiegania zanieczyszczeniu ze statków (*Prevention of pollution from ships*); Załącznik V odnosi się do wyjątków od ogólnego zakazu zatapiania odpadów i innych materiałów na obszarze Morza Bałtyckiego (*Exemptions from the general prohibition of dumping of waste and other matter in the Baltic Sea Area*); Załącznik VI odnosi się do zapobiegania zanieczyszczeniu z działalności przybrzeżnej (*Prevention of pollution from offshore activities*); Załącznik VII wprowadza procedury w zakresie reagowania na przypadki zanieczyszczenia (*Response to pollution incidents*). Załączniki były wielokrotnie zmieniane⁸.

⁸ Do Załączników do Konwencji helsińskiej z 1992 r. zostały wprowadzone następujące zmiany: Załącznik I: po ogólnym tytule załącznika I dodaje się wyrazy „Część I; Zapobieganie zanieczyszczeniom powodowanym przez przemysł i gminy”, a po części I dodaje się nowe „Część I; Zapobieganie zanieczyszczeniom powodowanym przez rolnictwo” zgodnie z zaleceniem HELCOM 21/1, które zastępuje zalecenie HELCOM 19/6. Zmiany te weszły w życie w dniu 31 grudnia 2000 r.; Załącznik IV: przepisy 4, 6–8 zostały zmienione zgodnie z zaleceniem HELCOM 21/2: przepis 4 został zmieniony i dodano nowy przepis 6 „Odprowadzanie ścieków przez inne statki”, przepis 7 „Obowiązkowy zdanie wszystkich odpadów do portowego urzędu do odbioru odpadów” i przepis 8 „Spalanie na statkach odpadów wytwarzanych przez statki”. Zmiany te weszły w życie 31 grudnia 2000 r.; Załącznik IV: przepisy 4 i 9–12 zostały zmienione zgodnie z zaleceniem HELCOM 22E/5: przepis 4 zostało zastąpione przez nowymi przepisami 9 „Ulepszone usługi hydrograficzne i promocja korzystania z elektronicznych map nawigacyjnych (ENC)”, przepis 10 „Stosowanie systemów automatycznej identyfikacji (AIS)”, przepis 11 „Kontrola państwa portu”, przepis 12 „Rozwój kultury bezpieczeństwa i środowiska przez ustanowienie wspólnej procedury dochodzenia w sprawie wypadków morskich” i przepis 13 „Miejsca schronienia”. Zmiany te weszły w życie 1 grudnia 2002 r.; Załącznik IV: zmiany odnośnie przepisów 4-13 zostały wprowadzone zgodnie z zaleceniem HELCOM 24/8: przepis 4 zostało zmienione, przepis 5 zostało usunięte, w związku z czym pozostałe przepisy 6–13 otrzymały numer 5–12. Zmiany te weszły w życie 1 lipca 2004 r. Załącznik I, część I: zgodnie z Zaleceniem HELCOM 28E/4 w Części I „Zapobieganie zanieczyszczeniom powodowanym przez rolnictwo” zarówno przepis 2 „składniki odżywcze roślin”, jak i przepis 4 „Pozwolenia środowiskowe” zostały zmienione; przepis 5 zostało zmieniony i nazwane „Monitorowanie i ocena”. Zmiany te weszły w życie 15 listopada 2008 r.; Załącznik VI: Reagowanie na przypadki zanieczyszczenia. Zgodnie z zaleceniem HELCOM 34E/3, Załącznik VI „Reagowanie na przypadki zanieczyszczenia” został zmieniony poprzez wprowadzenie istotnych zmian do przepisu 1 (1), przepisy 2, przepisy 8 (1a), przepisy 10 (1a, 1b, 1c, 2 i 3), aby wyraźnie uwzględnić reagowanie z łądu. Poprawka zawiera również przeredagowania redakcyjne dotyczące Przepisu 11, w którym „Podręcznik zwalczania (zanieczyszczeń) HELCOM” został przeformułowany na „Podręcznik

2. OBOWIĄZEK WSPÓŁPRACY

Badanie wartości w prawie mającym za przedmiot ochronę środowiska i zasobów naturalnych implikuje podejście dynamiczne. Poza nim istotna jest kwestia interesu, dla którego wartości mogą być wiążące i w pewnym zakresie zabezpieczone koniecznością postępowania w określony, wspólnie przyjęty sposób – dla osiągnięcia celu. Interes może nie unosić się na wartościach, jednak kierowanie się nimi pozwala na uznanie zaufania za czynnik kształtujący współpracę. Wynika to z faktu, że ciągłe tworzenie się wspólnych wartości związanych z problemami ekologicznymi stanowi przejaw powstawania i rozwijania wspólnej świadomości ekologicznej, która jest częścią świadomości społecznej. Niezależnie od przyjętego modelu, dla uznania istnienia obowiązku współpracy wymagane jest jego osadzenie normatywne.

Do wartości środowiska obszaru Morza Bałtyckiego zalicza się historyczne, gospodarcze i kulturowe wartości obszaru Morza Bałtyckiego oraz wartości środowiskowe, na które składają się wyjątkowe właściwości hydrograficzne i ekologiczne oraz wrażliwość żywych zasobów na zmiany zachodzące w środowisku. Region Morza Bałtyckiego historycznie charakteryzował się wyraźną siecią powiązań społeczno-gospodarczych i politycznych. Rozwój regionalny oparty na wymianie handlowej odbywał się wzdłuż wybrzeży Bałtyku i obejmował miasta hanzeatyckie. Po zakończeniu I wojny światowej Europa została podzielona na dwie części, wschodnią i zachodnią, rozdzielone „żelazną kurtyną”. Kontakty w regionie Morza Bałtyckiego w większości uległy zerwaniu. Wraz ze zmianą stosunków politycznych, po rozpadzie ZSRR, RWPG i Układu Warszawskiego, doszło do zwołania konferencji szefów rządów w Ronneby w 1990 r. Konferencja ta stała się początkiem instytucjonalnej współpracy regionalnej w obszarze Morza Bałtyckiego, w tym na rzecz przywrócenia równowagi ekologicznej w obszarze Morza Bałtyckiego.⁹

Obowiązek współpracy, określane też mianem zasady solidarności państw, polega na włączeniu się państw do prac nad ujednoczeniem prawa w zakresie ochrony i zachowania środowiska morskiego i jego zasobów. Odpowiednie ujednoczanie prawa i jego przestrzeganie może zwiększyć bezpieczeństwo ekologiczne w użytkowaniu mórz i oceanów. Warto zwrócić uwagę na istnienie obowiązku współpracy w tym zakresie. Chodzi tu o współpracę w zakresie tworzenia zasad, norm, standardów i rekomendacji, w skali globalnej i regionalnej¹⁰. Państwa mogą

---

reagowania (na zanieczyszczenia) HELCOM”, a „Komitet ds. zwalczania (zanieczyszczeń)” na „Grupę Reagowania (na zanieczyszczenia)”. Te poprawki weszły w życie 1 lipca 2014 r.

⁹ *The Baltic Sea Region. Cultures, Politics, Societies*, red. W. Maciejewski, A Baltic University Publication 2002.

¹⁰ UNCLOS eksponuje współpracę regionalną (np. art. 207). Efektem tej współpracy są konwencje helsińskie 1974 i 1992 r. Państwa nadbałtyckie zawarły w tych konwencjach reguły

działać w tym celu przez organizacje międzynarodowe i konferencje dyplomatyczne. Można wyróżnić kilka przedmiotowych zakresów ujednoczenia prawa. Obejmują one: zanieczyszczenia mórz ze źródeł położonych na lądzie, z działalności prowadzonej na dnie morskim w obrębie jurysdykcji państw i na obszarach poza jurysdykcją państw, zanieczyszczenia z zatapiania, zanieczyszczenia ze statków, zanieczyszczenia z atmosfery lub poprzez atmosferę.

Ustanowienie ram współpracy regionalnej w obszarze Morza Bałtyckiego w celu zapobiegania, zmniejszania i kontroli zanieczyszczeń oraz promowania mechanizmu samoregulacji w osiągnięciu dobrego stanu środowiska morskiego i zachowania równowagi ekologicznej jest ugruntowane w Konwencji helsińskiej z 1992 r. Zgodnie z zasadą prewencji oraz zasadą „zanieczyszczający płaci”, a także zrównoważonym zarządzaniem morzem Strony zobowiązują się do przyjęcia ustawodawczych, administracyjnych lub innych odpowiednich środków, aby osiągnąć ten cel. Przywrócenie równowagi ekologicznej w obszarze Morza Bałtyckiego jest celem, do którego dążą państwa nadbrzeżne. Największym wyzwaniem jest zapewnienie równowagi między rozwojem gospodarczym a wymogami wynikającymi z ochrony środowiska i zasobów naturalnych. Zanieczyszczenia środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego pochodzą przede wszystkim z lądu, a najbardziej zanieczyszczonymi obszarami są wybrzeża. Zasada prewencji łączy się z pojęciem równowagi przyrodniczej. Za optymalny stan środowiska uważa się ten, w którym stwierdza się istnienie równowagi przyrodniczej. Chodzi tu o równowagę we wzajemnym oddziaływaniu w relacjach człowiek – przyroda (ożywiona i nieożywiona). W celu utrzymania bądź przywrócenia optymalnego stanu środowiska należy przestrzegać ogólnego obowiązku podejmowania odpowiednich działań, indywidualnie lub wspólnie.

Narzędziem, które służy współpracy Stron Konwencji helsińskiej jest Bałtycki Plan Działania (*Baltic Sea Action Plan* – BSAP)¹¹. HELCOM zobowiązała się do aktualizacji BSAP do roku 2021. Dodatkowo, przy aktualizacji BSAP HELCOM ma wykazać większe wsparcie dla realizacji celów zrównoważonego rozwoju (*sustainable development goals* – SDGs) zawartych w Agendzie Narodów Zjednoczonych na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030¹². BSAP to strategiczny program HELCOM zawierających działania i środki służące osiągnięciu dobrego stanu środowiskowego i ekologicznego Morza Bałtyckiego. Aktualizacja ma na celu wzmocnienie obowiązującego BSAP, jednocześnie biorąc pod uwagę nowe kwestie, które obecnie nie są rozwiązywane przez HELCOM, takie jak: podwodny hałas,

---

i praktyki zmierzające do najskuteczniejszej ochrony środowiska Morza Bałtyckiego; zob. załącznik VII do konwencji helsińskiej 1992 r. art. 14 i 24.

¹¹ HELCOM 2007: *Baltic Sea Action Plan*, https://helcom.fi/media/documents/BSAP_Final.pdf (dostęp:14.12.2020).

¹² A/Res/70/1.

integralność dna morskiego, farmaceutyki i wpływ zmian klimatu. Ponadto zaktualizowany BSAP zachowa co najmniej ten sam poziom ambicji, jaki istnieje w obowiązującym Planie. W ramach aktualizacji BSAP HELCOM uwzględni integrację i wspieranie krajowych, regionalnych i globalnych procesów, mających na celu poprawę stanu środowiska morskiego Morza Bałtyckiego. Obejmuje to cele zrównoważonego rozwoju Narodów Zjednoczonych (w szczególności cel 14 – *life below water*), globalne prace nad współzależnościami między oceanami i klimatem, prace prowadzone w ramach Konferencji Stron Konwencji o różnorodności biologicznej (CBD) i w Unii Europejskiej. HELCOM zobowiązała się również do rozważenia odpowiednich środków w celu unikania nowych rodzajów odpadów z morza i lądu, oraz do zajęcia się odpadami ze statków, w tym porzuconymi, zagubionymi lub w inny sposób wyrzuconymi narzędziami połowowymi, a także odpadami z działalności turystycznej¹³.

3. ZAPOBIEGANIE I ELIMINOWANIE ZANIECZYSZCZENIA OBSZARU MORZA BAŁTYCKIEGO ZE ŹRÓDEŁ LĄDOWYCH

Obowiązek zapobiegania zanieczyszczeniu środowiska morskiego jest minimalnym wymaganiem sformułowanym przez Konwencję o prawie morza (UNCLOS). Łączy się ze zobowiązaniem do podejmowania koniecznych środków *inter alia* w celu ochrony i zachowania rzadkich i wrażliwych ekosystemów, niedopuszczania do zubożenia środowiska i wyginięcia gatunków i innych form życia morskiego. Działania na rzecz ochrony i zachowania środowiska morskiego nie mogą być podejmowane, jeżeli stwarza to ryzyko dla innych rodzajów środowisk, a państwa są zobowiązane do nieprzenoszenia substancji szkodliwych i niebezpiecznych z jednego obszaru do innego i do nieprzekształcania jednego typu zanieczyszczeń w inny. Państwa nie mogą też stosować technologii opartych na wprowadzaniu obcych lub nowych gatunków do środowiska morskiego mogących stać się przyczyną znaczących lub szkodliwych zmian w środowisku.

W oparciu o kryterium źródła pochodzenia, zanieczyszczenia wód morskich można podzielić na zanieczyszczenia: ze źródeł lądowych, ze statków morskich i innych jednostek pływających oraz zanieczyszczenia z eksploatacji dna morskiego, a także zanieczyszczenia, które są rezultatem prowadzenia badań naukowych w środowisku morskim i przybrzeżnym. Zgodnie z kryterium rodzaju substancji zanieczyszczających, zanieczyszczenia obejmują ropę naftową i jej pochodne (zbiorniczo określane mianem: olej) oraz zanieczyszczenia innymi substancjami.

Przypadek zanieczyszczenia oznacza jedno lub kilka zdarzeń, które mają to samo źródło powstania. Zdarzenia te powodują lub mogą spowodować rozlew

¹³ <https://oceanconference.un.org/commitments/?id=36787> (dostęp:14.12.2020).

oleju lub innych substancji szkodliwych. Ponadto stwarzają zagrożenie lub mogą doprowadzić do powstania zagrożenia dla: środowiska morskiego Morza Bałtyckiego, jego linii brzegowej oraz interesów jednej lub więcej Stron Konwencji helsińskiej. Są to takie sytuacje, w których, występuje konieczność podjęcia wszelkich niezbędnych działań ratunkowych, poszukiwawczych i innych działań polegających na natychmiastowej reakcji¹⁴.

W rozumieniu Konwencji helsińskiej zanieczyszczenie oznacza wprowadzenie przez człowieka, bezpośrednio lub pośrednio do morza, łącznie z ujściami rzek, substancji lub energii, które mogą stwarzać zagrożenie dla zdrowia człowieka, niszczyć żywe zasoby i morskie ekosystemy, stwarzać utrudnienie w dozwolonym użytkowaniu morza łącznie z rybołówstwem, pogarszać jakość użytkowanej wody morskiej oraz prowadzić do zmniejszenia walorów rekreacyjnych morza¹⁵. Szczególnie istotne jest definiowanie zanieczyszczenia na użytek konwencji regionalnych, takich jak konwencja helsińska. Najczęściej zanieczyszczenia wód morskich są określane i definiowane w związku ze skutkami jakie wywołują w środowisku morskim. Obejmuje to również skutki, które mogą wystąpić w przyszłości. Ma to na celu jasne określenie zakresów praw i obowiązków Stron konwencji w odniesieniu do zapobiegania zanieczyszczeniom. Obowiązki pozostają w ścisłym związku z zasadą zachowania środowiska. Znalazło to wyraz w Konwencji helsińskiej z 1992 r. Z drugiej jednak strony wyraźna jest tendencja do określania obowiązków państw w zakresie ochrony środowiska zgodnie z ideą dbałości o stan środowiska, co wynika chociażby z art. 3 Konwencji helsińskiej z 1992 r.

Według autorów raportu sporządzonego przed blisko dwudziestu laty, zatytułowanego *Ochrona oceanu przed skutkami działalności na lądzie*, do grupy najgroźniejszych problemów, które mają niekorzystny wpływ na jakość i korzystanie ze środowiska morskiego i przybrzeżnego należą: zubożenie i wyniszczenie siedlisk i ekosystemów; oddziaływanie ścieków na zdrowie ludzkie; postępująca i rosnąca eutrofizacja, zmniejszenie zasobów ryb i innych zasobów morskich¹⁶.

Naukowcy od lat podkreślają, że najwięcej niszczących przyrodę obszarów Morza Bałtyckiego związków chemicznych dostaje się do morza rzekami. W zlewisku Morza Bałtyckiego znajduje się około dwustu pięćdziesięciu rzek. Zalicza się do nich Wisłę i Odrę. Obszar Zlewiska Bałtyku zamienia się w „zlewnię” ścieków pochodzących z kilkudziesięciu skupisk miejskich, gdzie ścieki komunalne wytwarza około 150 milionów mieszkańców, w tym

¹⁴ Art. 2 ust. 9 Konwencji helsińskiej.

¹⁵ Art. 2 ust. 1 Konwencji helsińskiej.

¹⁶ *Protecting the Oceans from Land-based Activities*, GESMP Report and Studies, GRID-UNEP 2001, s. 1–168.

kilkanaście milionów w pasie nadbrzeżnym¹⁷. Na zanieczyszczenia ze źródeł lądowych składają się wszystkie punktowe lub rozproszone źródła lądowe wprowadzane drogą wodną, powietrzną lub bezpośrednio z wybrzeża. Obejmują one zanieczyszczenia pochodzące z jakiegokolwiek rozmyślnego usuwania.

Konwencja helsińska przyjęła obowiązek ochrony Morza Bałtyckiego przed substancjami niebezpiecznymi na podstawie Załącznika I. Uregulowanie to jest wynikiem ogólnego obowiązku przeciwdziałania wprowadzaniu substancji niebezpiecznych z powietrza, wody lub w jakikolwiek inny sposób, wynikającego chociażby z art. 5 Konwencji helsińskiej. Substancje niebezpieczne obejmują grupy substancji: trwałych, toksycznych i ulegających biodegradacji lub w inny sposób budzących niepokój.

Charakterystyczną, ze względu na zakres regulacji, konwencją międzynarodową, która dotyczy wymogów dla przewozu substancji niebezpiecznych jest Międzynarodowa konwencja o zapobieganiu zanieczyszczaniu morza przez statki (MARPOL)¹⁸, która określa, że substancją niebezpieczną jest jakakolwiek substancja szkodliwa, która jeżeli zostanie wprowadzona do morza, może spowodować powstanie niebezpieczeństwa dla zdrowia ludzkiego, zagrożenie dla zasobów biologicznych i życia w morzu, pogarszać warunki rekreacyjne lub też utrudniać inne zgodne z prawem sposoby użytkowania morza.

Zanieczyszczenia chemiczne takimi substancjami, jak DDT, PCB i metale ciężkie (cynk, rtęć, ołów, kadm, miedź) jest o tyle niebezpieczne, że dochodzi do ich bioakumulacji we wszystkich organizmach żywych, ale nie ulegają rozkładowi. Zanieczyszczenia chemiczne są rozpuszczalne w tłuszczach, co powoduje, że ich koncentracja jest najwyższa w rybach tłustych. Do zanieczyszczeń chemicznych zalicza się chlorowane związki organiczne (dioksyne) powstające w procesie spalania odpadów i paliw płynnych, w zakładach celulozowych stosujących do bielienia chlor. Dioksyne podobnie jak DDT i PCB odkładają się w tkance tłuszczowej. Zanieczyszczenia te osiadają na dnie morza i przechodzą do odpadów. W warunkach słabego natlenienia wód Bałtyku substancje toksyczne zawarte w osadach mogą się łatwo przemieszczać, przenikając do organizmów żywych.

Skażenia bakteriologiczne są wynikiem odprowadzania nieoczyszczonych biologicznie miejskich ścieków fekalnych i pochodzących z gospodarstw rolnych prowadzących hodowlę zwierząt. W ściekach występują praktycznie wszystkie bakterie, które są wydalane przez nosicieli różnych chorób. Przeżywalność bakterii w wodzie morskiej, szczególnie w okresie zimowym, jest krótka. Jednak ilość organizmów chorobotwórczych wzrasta w strefie przybrzeżnej w okresie letnim.

---

¹⁷ Zlewisko Morza Bałtyckiego obejmuje 13% powierzchni kontynentu europejskiego, a w jego obszarze położonych jest 12 państw: Białoruś, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Litwa, Łotwa, Niemcy, Polska, Rosja, Szwecja, Ukraina.

¹⁸ Dz. U. z 2016 r. poz. 761.

Do ładunków niebezpiecznych obsługiwanych w portach polskich należą m. in.: materiały wybuchowe, gazy, ciecze łatwopalne, materiały łatwopalne, materiały utleniające i tlenki organiczne, materiały trujące i zakaźne, materiały żrące, materiały promieniotwórcze. Na podstawie właściwości fizycznych można określić zachowanie się takich substancji po ich przedostaniu do środowiska morskiego zgodnie z klasyfikacją SEBC (*Standard European Behaviour Classification*) opracowaną przez IMO¹⁹.

Konwencja helsińska z 1992 r. zobowiązuje Strony do zapobiegania i eliminowania zanieczyszczeń obszaru Morza Bałtyckiego ze źródeł lądowych przez stosowanie odpowiednich instrumentów, takich jak: BAT i BEP²⁰. W tym celu wymaga ona od Stron wprowadzania procedur i środków przewidzianych w Załączniku III. Również w tym zakresie, Strony wiąże obowiązek współpracy w przygotowaniu przyjęciu oraz stosowaniu specjalnych programów, wytycznych, standardów lub przepisów dotyczących emisji i zrzutów do wody (morza) i powietrza, jakości środowiska oraz produktów zawierających szkodliwe substancje.

4. ZAPOBIEGANIE ZANIECZYSZCZANIA ZE STATKÓW

Od wieków żegluga morska w obszarze Morza Bałtyckiego ma ogromne znaczenie dla dobrostanu społeczności państw położonych nad Bałtykiem. W związku z normalną eksploatacją statków morskich czy też na skutek wypadków statków morskich do środowiska morskiego mogą przedostawać się zanieczyszczenia. Odpowiedzialność za unikanie operacyjnych lub przypadkowych wycieków oleju lub innych szkodliwych substancji do Morza Bałtyckiego spoczywa nie tylko na kapitanie i załodze statku morskiego, ale także na właścicielu, armatorze, czarterującym lub podmiotach zarządzających portami morskimi. Kapitan wraz z załogą muszą wykazać się znajomością obowiązującego prawa międzynarodowego i krajowego oraz stosować odpowiednie procedury.

Istotną funkcję spełniają standardy ochronne w zakresie normalnej eksploatacji statku. Zanieczyszczenia operacyjne i eksploatacyjne (niewypadkowe) pochodzące z różnych typów statków, mają procentowo wyższy udział

---

¹⁹ Klasyfikacja SEBC wprowadza pięć kategorii substancji wg kryterium ich zachowania się w środowisku morskim w kontakcie z wodą: G – gazy, E – substancje parujące, F – substancje pływające po powierzchni wody, D – substancje rozpuszczające się w wodzie i S – substancje tonące; The Revised GESAMP Hazard Evaluation Procedure for Chemical Substances Carried by Ships, GESAMP Reports and Studies – IMO, No. 64 Londyn 2002, s. 1-137.

²⁰ Por. J. Ebbesson, *Protection of the Marine Environment of the Baltic Sea Area – The Impact of the Stockholm Declaration*, (w:) *The Stockholm Declaration and Law of the Marine Environment*, Center for Oceans Law and Policy, Kluwer Law International, 2003, s. 158-160.

w zanieczyszczeniu morza niż zanieczyszczenia wypadkowe. Funkcja standardu ochronnego polega na zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń niewypadkowych. Z analizy treści norm prawnych zawartych w UNCLOS i Konwencji helsińskiej wynika, że standardy ochronne tworzone i przestrzegane na poziomie uniwersalnym, jak również regionalnym, pełnią podstawową rolę w zakresie skuteczności ochrony środowiska morskiego. Konwencje międzynarodowe wymagają od Stron przestrzegania obowiązku wykonywania w obszarach objętych ochroną ogólnie akceptowanych norm i standardów międzynarodowych.

Właściciele statków obowiązani są w ramach polityki zarządzania bezpieczeństwem do ciągłego udoskonalania systemu zarządzania bezpieczeństwem (*Safety Management System – SMS*)²¹ zgodnie z wymogami Międzynarodowego kodeksu zarządzania bezpieczną eksploatacją statków i zapobiegania zanieczyszczaniu²². A porty morskie powinny być odpowiednio przygotowane do przyjmowania odpadów ze statków morskich. Porty morskie jako centra gospodarczo-transportowe angażują się w działania na rzecz ograniczenia emisji GHG i ochrony środowiska, np. przez uczestnictwo w Programie Zrównoważonego Rozwoju Portów Światowych (*World Ports Sustainability Program – WPSP*)²³.

---

²¹ P. Boisson, *Law of Maritime Safety*, (w:) IMLI Manual on International Maritime Law, Vol. II Shipping Law, general editor: D. J. Attard, eds.: M. Fitzmaurice, N. A. Martínez Gutiérrez, I. Arroyo, E. Belja, Oxford University Press, 2016; H.A.Oltedal, M. Lützhöft, *The Human Contribution* (w:) *Managing Maritime Safety*, red. H.A.Oltedal, M. Lützhöft, Routledge 2018; D. Pyć, *Zarządzanie bezpieczną eksploatacją statku*, (w:) *Leksykon prawa morskiego*. 100 podstawowych pojęć, Warszawa 2020, s. 462.

²² Res.A.647(16): *IMO Guidelines on Management for the Safe Operation of Ships and for Pollution Prevention*, 1989; Res.A.741(18): *International Management Code for the Safe Operation of Ships and for Pollution Prevention (International Safety Management (ISM) Code)* 1993; Res. A.788(19): *Guidelines on Implementation of International Safety Management (ISM) Code by Administration*, 1995; Res.A.792(19): *Safety culture in and around passenger ships* 1995; Res. MSC.104(73): *Adoption of Amendments to the International Management Code for the Safe Operation of Ships and for Pollution Prevention (ISM) Code 2000*; Res.MSC.179(79): *Amendments to the International Management Code for the Safe Operation of Ships and for Pollution Prevention (International Safety Management (ISM) Code) 2004*; Res.MSC.195(80): *Amendments to the International Management Code for the Safe Operation of Ships and for Pollution Prevention (International Safety Management (ISM) Code) 2005*; Res.MSC.273(85): *Adoption of Amendments to the International Management Code for the Safe Operation of Ships and for Pollution Prevention (International Safety Management (ISM) Code) 2008*; Res.MSC.353(92): *Amendments to the International Management Code for the Safe Operation of Ships and for Pollution Prevention (International Safety Management (ISM) Code) 2013*; Res.A.1118(30): *Revised Guidelines on Implementation of International Safety Management (ISM) Code by Administration*, 2018.

²³ D. Pyć, *Port morski*, (w:) *Leksykon prawa morskiego*. 100 podstawowych pojęć, Warszawa 2020, s. 296.

Konwencja helsińska, podobnie jak większość regionalnych konwencji dotyczących ochrony środowiska morskiego odnosi się do zapobiegania zanieczyszczeniu morza przez statki, uznając jednocześnie wiodącą rolę organizacji międzynarodowej, jaką w tym zakresie jest Międzynarodowa Organizacja Morska. Wynika to z Załącznika IV *Zapobieganie zanieczyszczeniu ze statków* Prawidła 1 Konwencji, zgodnie z którym Strony Konwencji w sprawach dotyczących ochrony obszaru Morza Bałtyckiego przed zanieczyszczeniem ze statków będą współpracować w ramach Międzynarodowej Organizacji Morskiej, w tym w skutecznym i harmonijnym wprowadzaniu w życie standardów przyjętych przez IMO. Realizacja tej normy w praktyce stanowi przejaw nie tylko postulowanej współpracy pomiędzy organizacją regionalną – HELCOM a organizacją uniwersalną – IMO, ale dobry przykład wsparcia dla międzynarodowo ujednoliconych norm, mogących przynieść pożądane rezultaty globalnie, przez ich regionalne wykonywanie. Poza środkami przewidzianymi w Załączniku IV, Strony Konwencji zobowiązane są do zapewnienia urządzeń do odbioru odpadów pochodzących ze statków, z uwzględnieniem statków pasażerskich uprawiających żeglugę morską w obrzarze Morza Bałtyckiego²⁴.

Zapobieganie zanieczyszczeniu morza przez statki wymaga nie tylko dobrej współpracy instytucjonalnej skoncentrowanej na dbałości o zapewnienie efektywnego wykonywania norm, standardów i procedur przewidzianych w umowach międzynarodowych w praktyce, w tym przypadku w szczególności postanowień MARPOL, ale innych instrumentów międzynarodowych, tj. zalecanych metod postępowania czy też środków technicznych lub operacyjnych IMO²⁵.

Morze Bałtyckie zostało wyznaczone jako obszar kontroli emisji SO_x (SECA) zgodnie z Załącznikiem VI do Konwencji MARPOL. SECA została wprowadzona w 1997 r. i obowiązuje od 2006 r. Limity emisji SECA zostały dodatkowo zaostrzone w 2008 r. Od stycznia 2015 r. obowiązuje wymóg, aby wszystkie statki uprawiając żeglugę na Morzu Bałtyckim używały paliwa o zawartości siarki nieprzekraczającej 0,10% m/m. W celu udowodnienia zgodności z tym wymogiem statek musi przedstawić dokument dostawy paliwa bunkrowego wraz z reprezentatywnymi próbkami, które powinny być przechowywane na statku do celów inspekcji przeprowadzanej przez państwo portu.²⁶

---

²⁴ G. Argüello, *Marine Pollution, Shipping Waste and International Law*, Routledge 2020, s. 170.

²⁵ D. Pyć, *Techniczne i operacyjne środki efektywności energetycznej dla statków morskich*, Prawo Morskie, t. XXXVII, 2019, s. 105 i n.

²⁶ *Baltic Sea Clean Shipping Guide 2017. Information for mariners on environmental and safety of navigation measures in the Baltic Sea*, <https://helcom.fi/media/publications/Baltic-Sea-Clean-Shipping-Guide-2017.pdf> (dostęp:14.12.2020).

5. ZAPOBIEGANIE ZATAPIANIU

Prawo do zrzutu to uprawnienie określonych podmiotów do usuwania do morza substancji szkodliwych używanych lub powstałych w trakcie działalności człowieka. Takie zrzuty uznaje się za nieszkodliwe. Parametry ilościowe i jakościowe zrzutu wyznacza standard ochronny, określany jako emisyjny. Konwencja MARPOL określiła standard emisyjny, który musi być zachowany, żeby zrzut zakwalifikować jako nieszkodliwy. Konstrukcja ta opiera się na pojemności środowiska.

Konwencja helsińska charakteryzuje się rygorystycznym podejściem do zatapiania (zrzutu, dumpingu). Postanowienia o zatapianiu znajdują zastosowanie do obszaru Morza Bałtyckiego, w tym również do morskich wód wewnętrznych, i zakazuje każdego zatapiania. Wyjątek wynika z art. 11 Konwencji helsińskiej i dotyczy sytuacji niebezpieczeństwa dla życia ludzkiego²⁷. Zatapianie oznacza: każde rozmyślne usunięcie do morza lub na dno morskie odpadów lub innych materiałów ze statków, z innych wykonanych przez człowieka konstrukcji na morzu albo ze statków powietrznych; każde rozmyślne usunięcie do morza statków lub innych wykonanych przez człowieka konstrukcji na morzu albo statków powietrznych. Zrzuty podlegają raportowaniu. Strony Konwencji helsińskiej są obowiązane współpracować w prowadzeniu dochodzenia w przypadku zrzutu, co do którego istnieje podejrzenie, że nastąpiło z naruszeniem postanowień konwencji.

6. OCHRONA PRZYRODY I RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA

Konwencja helsińska z 1992 r. była pierwszą regionalną umową międzynarodową, do której wprowadzono wyraźne odniesienie do różnorodności biologicznej²⁸. Włączono do niej ogólny obowiązek podjęcia, indywidualnie lub wspólnie przez Strony Konwencji, wszelkich właściwych środków w odniesieniu do obszaru Morza Bałtyckiego i jego przybrzeżnych ekosystemów, na które wpływ wywiera Morze Bałtyckie, w celu zachowania środowisk przyrodniczych i różnorodności biologicznej oraz ochrony procesów ekologicznych (art. 15). Określono, że środki te mają być również podejmowane w celu

---

²⁷ Zob. też: HELCOM *Guidelines for Management of Dredged Material at Sea and HELCOM Reporting Format for Management of Dredged Material at Sea*, Adopted by HELCOM 36-2015 on 4 March 2015 and amended by HELCOM 42-2020 on 4 March 2020, <https://helcom.fi/wp-content/uploads/2016/11/HELCOM-Guidelines-for-Management-of-Dredged-Material-at-Sea.pdf> (dostęp:14.12.2020).

²⁸ J. Harrison, *Saving the Oceans Through Law, The International Legal Framework for the Protection of the Marine Environment*, Oxford 2017, s. 57.

zapewnienia zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych na obszarze Morza Bałtyckiego. Aby wykonać ten obowiązek Strony Konwencji helsińskiej powinny opracowywać i przyjmować instrumenty zawierające odpowiednie wytyczne i kryteria. Obowiązek ten poprzez swój ogólny charakter stanowi raczej podstawę prawną do współpracy między Stronami Konwencji i podejmowania wspólnych działań na rzecz ochrony środowiska morskiego Morza Bałtyckiego²⁹. Osiągnięcie dobrego stanu różnorodności biologicznej jest priorytetem HELCOM³⁰, ugruntowanym w art. 15 Konwencji helsińskiej i wzmocnionym Bałtyckim Planem Działania. Wizja BSAP jest następująca: „Zdrowe środowisko Morza Bałtyckiego, w którym różnorodne składniki biologiczne funkcjonują w równowadze, co skutkuje dobrym stanem środowiskowym/ekologicznym i wspiera szeroki zakres zrównoważonej działalności gospodarczej i społecznej człowieka”. Celem BSAP jest osiągnięcie właściwego stanu ochrony różnorodności biologicznej Morza Bałtyckiego do 2021 r. Zalecenia HELCOM są istotnymi dodatkowymi instrumentami regionalnymi umożliwiającymi osiągnięcie tego celu. W ramach BSAP realizowanych jest wiele działań na rzecz zdrowia ekosystemu Morza Bałtyckiego³¹. Strony Konwencji helsińskiej zgodziły się na podjęcie działań w celu poprawy stanu gatunków zagrożonych zgodnie z Czerwoną Listą HELCOM³². Morskie obszary chronione (*marine protected areas* – MPAs)³³ są istotnymi narzędziami ochrony zarówno gatunków, jak i siedlisk gatunków w obszarze Morza Bałtyckiego. Wyraża się to w zaleceniu HELCOM dotyczącym ustanowienia spójnej ekologicznie i skutecznie zarządzanej sieci HELCOM MPAs³⁴.

Morski obszar chroniony tworzy się w celu ochrony zasobów naturalnych, przywrócenia do stanu poprzedniego zniszczonych ekosystemów i zatrzymania

²⁹ J. Harrison, *Saving the Oceans...*, s. 58.

³⁰ <https://helcom.fi/baltic-sea-trends/biodiversity/> (dostęp:14.12.2020).

³¹ W październiku 2020 r. około 70% wspólnych działań regionalnych i 26% działań krajowych z Bałtyckiego Planu Działania zostało zgłoszonych jako w pełni wdrożone przez wszystkie Strony Konwencji helsińskiej, a 63% działań krajowych zostało zgłoszonych jako częściowo zakończone; <https://helcom.fi/baltic-sea-action-plan-helcom-revamps-its-tool-for-tracking-implementation-progress/> (dostęp:14.12.2020).

³² HELCOM 2013: *HELCOM Red List of Baltic Sea species in danger of becoming extinct*, Baltic Sea Environment Proceedings 140; HELCOM 2016: *HELCOM Recommendation 37/2. Conservation of Baltic Sea species categorized as threatened according to the 2013 HELCOM Red List*, <http://www.helcom.fi/Recommendations/Rec%2037-2.pdf> (dostęp:14.12.2020).

³³ D. Pyć, *Morskie obszary chronione na morzu otwartym*, Prawo Morskie, t. XXI, 2005, s. 89–114. <http://www.czasopisma.pan.pl/dlibra/publication/130837/edition/114262/content/morskie-obszary-chronione-na-morzu-otwartym-pyc-dorota> (dostęp:14.12.2020).

³⁴ HELCOM 2014: *HELCOM Recommendation 35/1. System of coastal and marine Baltic Sea protected areas* (HELCOM MPAs). <http://www.helcom.fi/Recommendations/Rec%2035-1.pdf> (dostęp:14.12.2020).

negatywnych zjawisk zagrażających bioróżnorodności mórz i oceanów³⁵. W obszarze Morza Bałtyckiego system bałtyckich morskich obszarów chronionych (*Baltic Sea Marine Protected Areas – BSPAs*) wprowadzono w 1994 r. w oparciu o zalecenie 15/5 Komisji Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku (HELCOM) pt.: *System brzegowych i morskich obszarów chronionych regionu Morza Bałtyckiego*. W zaleceniu wskazano, że obszary chronione nie powinny być mniejsze niż 1000 ha, należy je objąć monitoringiem i opracować dla nich plany zintegrowanego zarządzania. W planach zarządzania należy uwzględnić negatywne skutki różnego rodzaju działalności: rozbudowy infrastruktury, zrzutów ścieków komunalnych, przemysłowych i rolniczych, działalności wydobywczej, transportu substancji niebezpiecznych przez statki przepływające przez obszary chronione. Zalecenie 15/5 zostało zmienione w 2014 r. i system BSPAs od kilku lat funkcjonuje jako HELCOM MPAs³⁶.

Stan różnorodności biologicznej Morza Bałtyckiego w latach 2011-2016 oceniono w ramach drugiej holistycznej oceny stanu ekosystemu Morza Bałtyckiego HELCOM. Raport opublikowany w 2018 r. zawiera opis metody oceny, koncentrując się na zintegrowanej ocenie różnorodności biologicznej za pomocą narzędzia BEAT, oraz przedstawia wyniki oceny na uogólnionym i szczegółowym poziomie w oparciu o podstawowe wskaźniki i dane uzupełniające. We wprowadzeniu do Raportu stwierdzono, że liczba gatunków w Morzu Bałtyckim jest niska w porównaniu z większością innych mórz ze względu na niskie zasolenie. Morze Bałtyckie charakteryzuje się większą różnorodnością biologiczną i różnorodnością życia roślinnego i zwierzęcego, niż można by się spodziewać w takich warunkach. Pomimo podjętych działań na rzecz osiągnięcia dobrego stanu różnorodności biologicznej wiele gatunków jest nadal zagrożonych, chociaż przewiduje się, że w najbliższych latach różnorodność biologiczna będzie wykazywać oznaki poprawy, ponieważ zaczną być widoczne efekty niedawno wdrożonych środków, ale kluczowe znaczenie mają dalsze wysiłki na rzecz poprawy stanu środowiska różnorodności biologicznej³⁷. Polska, wykonując obowiązek współpracy w obszarze Morza Bałtyckiego w zakresie przeprowadzenia oceny holistycznej stanu środowiska wód morskich, opracowała *Aktualizację wstępnej oceny stanu środowiska wód morskich*³⁸. Dla potrzeb jednolitego podejścia

---

³⁵ D. Pyć, *Obszar morski chroniony* (w:) *Leksykon prawa morskiego*. 100 podstawowych pojęć, Warszawa 2020, s. 230.

³⁶ *Implementation of the Baltic Sea Action Plan 2018. Three years left to reach good environmental status*, <https://www.helcom.fi/wp-content/uploads/2019/06/Rec-35-1.pdf>

³⁷ HELCOM 2018: *Thematic Assessment of Biodiversity 2011-2016*; https://www.helcom.fi/wp-content/uploads/2019/08/HELCOM_Thematic-assessment-of-biodiversity-2011-2016_publication.pdf (dostęp:14.12.2020).

³⁸ Zob. *Aktualizacja wstępnej oceny stanu środowiska wód morskich*, Uchwała Nr 8 Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2019 r. w sprawie wyrażenia zgody na przedłożenie Komisji Europejskiej aktualizacji wstępnej oceny stanu środowiska wód morskich wraz z projektem aktualizacji

do oceny w ramach HELCOM przyjęto zmodyfikowany podział Morza Bałtyckiego na podakweny (tzw. morskie jednostki regionalne) podlegające ocenie.

WNIOSKI

Zanieczyszczanie środowiska morskiego jest współcześnie uznane za jeden z najpoważniejszych i wysoce problematycznych procesów globalnych, z jakim boryka się ludzkość. Od wielu dziesięcioleci prowadzone są działania skierowane na skuteczne zapobieganie zanieczyszczaniu morza. Często znajdują one podstawy w normach prawnych. Normy te, ukierunkowane na prewencję zanieczyszczeń morskich, zalicza się do: prawa morza, prawa morskiego, prawa środowiska czy też praw człowieka. Prewencja zanieczyszczeń morskich eksponuje walor ochronny nie tylko w znaczeniu czysto środowiskowym. Przykładowo, rozbudowane normy, mające na celu zapobieganie zanieczyszczaniu morza przez statki, oparte są na konstrukcji ochrony interesów podmiotowych (np. społeczności nadmorskich). Znaczenie umów międzynarodowych, w tym w szczególności regionalnych takich, jak Konwencja helsińska, zasługuje na szczególne wyróżnienie.

Konwencja helsińska o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego charakteryzuje się wysokim stopniem zbieżności co do zakresu regulacji z odpowiadającą jej materią zawartą w innych umowach międzynarodowych, zarówno regionalnych, jak i uniwersalnych, które dotyczą ochrony środowiska morskiego, a w szczególności zapobiegania zanieczyszczaniu środowiska morskiego.

Reżim prawny ochrony środowiska Morza Bałtyckiego oparty na postanowieniach Konwencji helsińskiej to zbiór zasad, norm, procedur, środków zapobiegawczych i zaradczych, zalecanych metod postępowania, tworzący zbieżność oczekiwań, ustalający standardy zachowania i ugruntowujący ogólne poczucie obowiązku – obowiązku współpracy regionalnej na rzecz zapobiegania zanieczyszczaniu środowiska morskiego, zwalczania zanieczyszczeń, ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, czy też współpracy naukowej i technologicznej.

Państwa – strony konwencji helsińskiej z 1992 r. są w pełni świadome zagrożeń. Cele konwencji realizowane są w ramach podejmowanych wspólnie decyzji i uzgodnień, wspólnych deklaracji, zaleceń. Oczywiście, żeby zawarte w zaleceniach wymogi były przestrzegane muszą być implementowane do

porządków krajowych przez Strony Konwencji helsińskiej. Od poszczególnych państw zależy, w jaki sposób dokonują włączenia zaleceń do porządków krajowych.

CONVENTION ON THE PROTECTION OF THE MARINE ENVIRONMENT
OF THE BALTIC SEA AREA – 40 YEARS OF COOPERATION IN BUILDING
A LEGAL REGIME FOR THE PROTECTION OF THE BALTIC SEA
ENVIRONMENT

Keywords: legal regime for the protection of marine environment, values of the marine environment, ecological balance, regional cooperation

Abstract

The legal regime of environmental protection in the Baltic Sea is a form of responsible governance of the marine environment, aimed in practice at providing the Baltic Sea with effective legal protection (the Baltic Sea Legal Protection). This protection is established in the provisions of the Convention on the Protection of the Marine Environment of the Baltic Sea Area (Helsinki Convention 1992). It consists of standards requiring the Parties to the Helsinki Convention to take appropriate measures to prevent or eliminate pollution of the marine environment in the Baltic Sea catchment area. In the systemic sense, the basis for the effectiveness of the Baltic Sea environmental protection regime is a close regional cooperation, including institutional cooperation within the Baltic Marine Environment Protection Commission (HELCOM).

The year 2020 is special due to significant anniversaries: the 40th anniversary of the entry into force of the 1974 Helsinki Convention and the commencement of work by HELCOM, and the 20th anniversary of the entry into force of the 1992 Helsinki Convention. This article presents selected normative aspects consisting of on the legal regime of environmental protection in the Baltic Sea with particular emphasis on the essence and importance of cooperation for the common good, which is the marine environment, and building social awareness for marine space culture.

KONWENCJA O OCHRONIE ŚRODOWISKA MORSKIEGO OBSZARU MORZA BAŁTYCKIEGO

1. Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego	91
1.1 Obszar działania konwencji (art. 1)	92
1.2 Definicje (art. 2)	92
1.3 Podstawowe zasady i zobowiązania (art. 3)	94
1.4 Zastosowanie (art. 4)	95
1.5 Substancje szkodliwe (art. 5).	95
1.6 Zasady i zobowiązania dotyczące zanieczyszczania ze źródeł lądowych (art. 6)	95
1.7 Ocena oddziaływania na środowisko (art. 7)	96
1.8 Zapobieganie zanieczyszczaniu ze statków (art. 8)	97
1.9 Statki turystyczne (art. 9)	97
1.10 Zakaz spalania (art. 10)	97
1.11 Zapobieganie zatopianiu (art. 11)	98
1.12 Badanie i eksploatacja dna morskiego i jego podłoża (art. 12)..	98
1.13 Powiadomienie i konsultacje dotyczące przypadków zanieczyszczeń (art. 13)	99
1.14 Współpraca w zwalczaniu zanieczyszczania morza (art. 14) . . .	99
1.15 Ochrona przyrody i różnorodność biologiczna (art. 15)	99
1.16 Sprawozdania i wymiana informacji (art. 16).	100
1.17 Informowanie ludności (art. 17)	100
1.18 Ochrona informacji (art. 18).	100
1.19 Komisja (art. 19)	101
1.20 Obowiązki Komisji (art. 20)	101
1.21 Postanowienia administracyjne dotyczące Komisji (art. 21). . . .	102
1.22 Postanowienia finansowe dotyczące Komisji (art. 22)	102
1.23 Prawo do głosowania (art. 23)	103
1.24 Współpraca naukowa i technologiczna (art. 24)	103
1.25 Odpowiedzialność za szkody (art. 25)	104
1.26 Rozstrzyganie sporów (art. 26)	104
1.27 Gwarancja niektórych wolności (art. 27)	104
1.28 Status prawny załączników (art. 28)	105
1.29 Stosunek do innych konwencji (art. 29).	105
1.30 Konferencja w sprawie przeglądu konwencji lub poprawki do niej (art. 30)	105

1.31	Poprawki do artykułów konwencji (art. 31)	105
1.32	Poprawki do załączników i przyjęcie załączników (art. 32)	106
1.33	Zastrzeżenia (art. 33)	106
1.34	Podpisanie (art. 34)	107
1.35	Ratyfikacja, zatwierdzenie i przystąpienie (art. 35)	107
1.36	Wejście w życie (art. 36).	107
1.37	Wystąpienie (art. 37)	108
1.38	Depozytariusz (art. 38).	108
2. Załączniki do konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego 109		
2.1	Załącznik I „Substancje szkodliwe”.	109
2.2	Załącznik II „Kryteria stosowania Najlepszej Praktyki Ekologicznej i Najlepszej Dostępnej Technologii”.	112
2.3	Załącznik III „Kryteria i środki dotyczące zapobiegania zanieczy- szczeniu ze źródeł lądowych”.	113
2.4	Załącznik IV „Zapobieganie zanieczyszczeniu ze statków”.	116
2.5	Załącznik V „Wyjątki od ogólnego zakazu zatapiania odpadów i innych materiałów na obszarze Morza Bałtyckiego”.	121
2.6	Załącznik VI „Zapobieganie zanieczyszczeniu z działalności przybrzeżnej”.	123
2.7	Załącznik VII „Reagowanie na przypadki zanieczyszczenia”	125

1. KONWENCJA O OCHRONIE ŚRODOWISKA MORSKIEGO OBSZARU MORZA BAŁTYCKIEGO – TEKST

KONWENCJA

sporządzona w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 r.
o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego,

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej
PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 9 kwietnia 1992 r. została sporządzona w Helsinkach Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego w następującym brzmieniu:

KONWENCJA

o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, 1992

Umawiające się Strony,

świadome niezastąpionych wartości środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, jego wyjątkowych hydrograficznych i ekologicznych właściwości oraz wrażliwości jego żywych zasobów na zmiany zachodzące w środowisku;

mając na uwadze historyczne i aktualne gospodarcze, społeczne i kulturowe wartości obszaru Morza Bałtyckiego dla dobrobytu i rozwoju narodów tego regionu;

stwierdzając z głęboką troską postępujące zanieczyszczenie obszaru Morza Bałtyckiego;

deklarując swoją zdecydowaną wolę zapewnienia ekologicznej odnowy Morza Bałtyckiego, umożliwiającej samoregenerację środowiska morskiego i zachowanie jego równowagi ekologicznej;

uznając, że ochrona i polepszenie stanu środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego są zadaniami, których nie można skutecznie wykonać tylko wysiłkiem poszczególnych narodów, lecz poprzez ścisłą współpracę regionalną oraz inne odpowiednie środki międzynarodowe;

doceniając osiągnięcia w dziedzinie ochrony środowiska w ramach Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego z 1974 r., jak i rolę, jaką odgrywa Komisja Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku;

powołując się na stosowne postanowienia i zasady Deklaracji Konferencji Sztokholmskiej w sprawie środowiska człowieka z 1972 r. i Aktu końcowego Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie z 1975 r. (KBWE);

pragnąc usprawnić współpracę z kompetentnymi organizacjami regionalnymi, takimi jak Międzynarodowa Komisja Rybołówstwa Morza Bałtyckiego ustano-

wiona przez gdańską Konwencję o rybołówstwie i ochronie żywych zasobów w Morzu Bałtyckim i Beltach z 1973 r.;

witając z zadowoleniem Deklarację Morza Bałtyckiego przyjętą przez państwa bałtyckie oraz inne zainteresowane państwa, Europejską Wspólnotę Gospodarczą i współpracujące międzynarodowe instytucje finansowe, zebrane w Ronneby w 1990 r., oraz Wspólny Program Bałtycki, którego celem jest plan wspólnego działania na rzecz przywrócenia równowagi ekologicznej na obszarze Morza Bałtyckiego;

świadome wagi otwartości w działaniu i świadomości społecznej, jak również działań organizacji pozarządowych na rzecz skutecznej ochrony obszaru Morza Bałtyckiego;

witając z zadowoleniem lepsze możliwości ściślejszej współpracy stworzone przez rozwój wydarzeń politycznych w Europie w ostatnim okresie na bazie pokojowej współpracy i wzajemnego zrozumienia;

zdecydowane uwzględnić w nowej konwencji osiągnięcia międzynarodowej polityki na rzecz środowiska oraz prawa ochrony środowiska w celu rozszerzenia, wzmocnienia i unowocześnienia porządku prawnego dotyczącego ochrony środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego;

uzgodniły, co następuje:

1.1. OBSZAR DZIAŁANIA KONWENCJI

Artykuł 1

Niniejsza konwencja ma zastosowanie do obszaru Morza Bałtyckiego. W rozumieniu niniejszej konwencji "obszar Morza Bałtyckiego" obejmuje Morze Bałtyckie właściwe oraz wejście na Morze Bałtyckie ograniczone równoleżnikiem 57°44.43' szerokości geograficznej północnej, przechodzącym przez Skawę w Skagerraku. Obejmuje on wody wewnętrzne, tj. w rozumieniu niniejszej konwencji wody po lądowej stronie linii podstawowych, od których mierzy się szerokość morza terytorialnego, aż do granicy lądowej zgodnie z tym, jak to zostało oznaczone przez Umawiające się Strony.

Umawiająca się Strona poinformuje depozytariusza w momencie złożenia dokumentu ratyfikacyjnego albo dokumentu zatwierdzenia lub przystąpienia o oznaczeniu swych wód wewnętrznych dla celów niniejszej konwencji.

1.2. DEFINICJE

Artykuł 2

W rozumieniu niniejszej konwencji:

1. „Zanieczyszczenie” oznacza wprowadzenie przez człowieka, bezpośrednio lub pośrednio do morza, łącznie z ujściami rzek, substancji lub energii, które mogą stwarzać zagrożenie dla zdrowia człowieka, niszczyć żywe zasoby

i morskie ekosystemy, stwarzać utrudnienie w dozwolonym użytkowaniu morza łącznie z rybołówstwem, pogarszać jakość użytkowanej wody morskiej oraz prowadzić do zmniejszenia walorów rekreacyjnych morza.

2. „Zanieczyszczenie ze źródeł lądowych” oznacza zanieczyszczenie morza przez wszystkie punktowe lub rozproszone źródła lądowe wprowadzone drogą wodną, powietrzną lub bezpośrednio z wybrzeża. Obejmuje ono zanieczyszczenie pochodzące z jakiegokolwiek rozmyślnego usunięcia dokonanego pod dnem morskim w miejscu posiadającym dostęp z wybrzeża przez tunel, rurociąg lub w inny sposób.

3. „Statek” oznacza statek jakiegokolwiek typu pływający w środowisku morskim i obejmuje wodoloty, poduszkowce, statki podwodne, jednostki pływające oraz platformy nieruchome lub pływające.

4. a) „Zatapianie” oznacza:

- i) każde rozmyślne usunięcie do morza lub na dno morskie odpadów lub innych materiałów ze statków, z innych wykonanych przez człowieka konstrukcji na morzu albo ze statków powietrznych;
- ii) każde rozmyślne usunięcie do morza statków lub innych wykonanych przez człowieka konstrukcji na morzu albo statków powietrznych.

b) „Zatapianie” nie obejmuje:

- i) usunięcia do morza odpadów lub innych materiałów, związanych lub wynikających z normalnej eksploatacji statków, innych wykonanych przez człowieka konstrukcji na morzu albo statków powietrznych i ich wyposażenia, z wyjątkiem odpadów lub innych materiałów, dowożonych do lub przewożonych przez statki, inne wykonane przez człowieka konstrukcje na morzu albo statki powietrzne, używane do usuwania takich materiałów albo pozostałości pochodzących z oczyszczania tychże odpadów lub innych materiałów na takich statkach, konstrukcjach albo statkach powietrznych;
- ii) umieszczania materiałów w innym celu niż jedynie ich usunięcie, pod warunkiem, że takie umieszczenie nie jest sprzeczne z celami niniejszej konwencji.

5. „Spalanie” oznacza rozmyślne palenie odpadów lub innych materiałów na morzu w celu ich termicznego zniszczenia. Działania związane z normalną eksploatacją statków lub innych wykonanych przez człowieka konstrukcji jest wyłączone z zakresu niniejszej definicji.

6. „Olej” oznacza ropę naftową w każdej postaci łącznie z surową ropą naftową, olejem paliwowym, szlamem, odpadami olejowymi oraz produktami rafinacji.

7. „Substancja szkodliwa” oznacza każdą substancję, która wprowadzona do morza powoduje zanieczyszczenie.

8. „Substancja niebezpieczna” oznacza każdą substancję szkodliwą, która w wyniku swych specyficznych właściwości jest trwała, toksyczna lub, która się biologicznie akumuluje.

9. „Przypadek zanieczyszczenia” oznacza zdarzenie lub szereg zdarzeń o wspólnej genezie, które powodują lub mogą powodować wylanie się oleju lub innych szkodliwych substancji i które stwarzają lub mogą stworzyć zagrożenie dla środowiska morskiego Morza Bałtyckiego lub linii brzegowej albo dla interesów jednej lub więcej Umawiających się Stron, i które wymagają podjęcia działań ratunkowych lub innych natychmiastowych posunięć.

10. „Regionalna organizacja integracji gospodarczej” oznacza każdą organizację utworzoną przez suwerenne państwa, której państwa członkowskie przekazały kompetencje w sprawach regulowanych niniejszą konwencją, w tym uprawnienia do zawierania umów międzynarodowych dotyczących tych spraw.

11. „Komisja” oznacza Komisję Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku, o której mowa w artykule 19.

1.3. PODSTAWOWE ZASADY I ZOBOWIĄZANIA

Artykuł 3

1. Umawiające się Strony podejmą indywidualnie lub wspólnie wszelkie właściwe ustawodawcze, administracyjne i inne odpowiednie środki zapobiegające i eliminujące zanieczyszczenia w celu popierania odnowy ekologicznej obszaru Morza Bałtyckiego i zachowania jego równowagi ekologicznej.

2. Umawiające się Strony zastosują zasadę zapobiegania, tzn. podejmą środki zaradcze, kiedy zaistnieją podstawy do przypuszczenia, że substancje lub energia wprowadzone, bezpośrednio lub pośrednio, do środowiska morskiego mogą stworzyć zagrożenie dla zdrowia ludzkiego, szkodzić żywym zasobom i morskim ekosystemom, niszczyć jego walory lub przeszkadzać dozwolonemu wykorzystaniu morza nawet wtedy, gdy brak jest jednoznacznego dowodu, że istnieje związek przyczynowy między tym wprowadzaniem a jego domniemanymi skutkami.

3. W celu zapobiegania i eliminowania zanieczyszczeń obszaru Morza Bałtyckiego Umawiające się Strony będą popierać stosowanie Najlepszej Praktyki Ekologicznej i Najlepszej Dostępnej Technologii. Jeśli zredukowanie oddziaływań w wyniku wykorzystania Najlepszej Praktyki Ekologicznej i Najlepszej Dostępnej Technologii, opisanych w załączniku II, nie doprowadzi do akceptowanego stanu środowiska, podjęte zostaną dodatkowe środki.

4. Umawiające się Strony będą stosować zasadę, że za zanieczyszczenie płaci zanieczyszczający.

5. Umawiające się Strony zapewnią, że pomiary i obliczenia emisji i zrzutów ze źródeł punktowych oraz ze źródeł rozproszonych do wody i powietrza będą przeprowadzane w sposób właściwy z naukowego punktu widzenia, w celu oceny stanu środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego oraz zapewnienia realizacji niniejszej konwencji.

6. Umawiające się Strony dołożą wszelkich starań w celu zapewnienia, aby wykonywanie niniejszej konwencji nie powodowało transgranicznego zanieczy-

szczenia na obszarach leżących poza obszarem Morza Bałtyckiego. Ponadto odpowiednie środki nie powinny prowadzić do niepożądanych efektów ekologicznych mających wpływ na jakość powietrza i atmosfery lub wód, gleby i wody gruntowej, do niemożliwego do zaakceptowania szkodliwego lub wzrastającego pozbywania się odpadów ani do zwiększonego ryzyka dla zdrowia ludzkiego.

1.4. ZASTOSOWANIE

Artykuł 4

1. Niniejsza konwencja ma zastosowanie do ochrony środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, które obejmuje wodę i dno morskie łącznie z ich żywymi zasobami i innymi formami życia w morzu.

2. Bez uszczerbku dla swojej suwerenności każda z Umawiających się Stron wykonuje postanowienia niniejszej konwencji w obrębie swego morza terytorialnego i swych wód wewnętrznych poprzez swoje organy krajowe.

3. Niniejsza konwencja nie ma zastosowania do jakiegokolwiek okrętu wojennego, floty pomocniczej, wojskowych statków powietrznych lub innych statków i statków powietrznych stanowiących własność państwa lub przez nie eksploatowanych i używanych czasowo tylko w rządowej służbie niehandlowej.

Jednakże każda Umawiająca się Strona zapewni, przez podjęcie właściwych środków nie ograniczających działania lub zdolności do działania takich statków lub statków powietrznych stanowiących jej własność lub przez nią eksploatowanych, aby działały one, tak dalece jak to jest możliwe i rozsądne, w sposób zgodny z niniejszą konwencją.

1.5. SUBSTANCJE SZKODLIWE

Artykuł 5

Umawiające się Strony zobowiązują się zapobiegać i eliminować, zgodnie z postanowieniami niniejszej konwencji, zanieczyszczenia środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego powstałe w wyniku działania substancji szkodliwych ze wszystkich źródeł i w tym celu wprowadzać w życie procedury i środki przewidziane w załączniku I.

1.6. ZASADY I ZOBOWIĄZANIA DOTYCZĄCE ZANIECZYSZCZANIA ZE ŹRÓDEŁ LĄDOWYCH

Artykuł 6

1. Umawiające się Strony zobowiązują się zapobiegać i eliminować zanieczyszczenia obszaru Morza Bałtyckiego ze źródeł lądowych stosując, między innymi, Najlepszą Praktykę Ekologiczną dla wszystkich źródeł i Najlepszą Dostępną Technologię dla źródeł punktowych. Bez uszczerbku dla swej

suwerenności, każda Umawiająca się Strona podejmie w tym celu odpowiednie środki na obszarze zlewni Morza Bałtyckiego.

2. Umawiające się Strony będą wprowadzać w życie procedury i środki przewidziane w załączniku III. W tym celu będą one, między innymi, jeśli to będzie właściwe, współpracować w przygotowaniu i przyjęciu, a także stosowaniu specjalnych programów, wytycznych, standardów lub przepisów dotyczących emisji i zrzutów do wody i powietrza, jakości środowiska oraz produktów zawierających szkodliwe substancje i materiały.

3. Substancje szkodliwe ze źródeł punktowych, z wyjątkiem nieznacznych ilości, nie będą wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio do środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, bez uprzedniego specjalnego zezwolenia, które może być okresowo weryfikowane, wystawionego przez właściwe organy krajowe zgodnie z zasadami zawartymi w załączniku III Przepis 3. Umawiające się Strony zapewnią, że emisje do wody i powietrza, na które zostały wydane zezwolenia, będą monitorowane i kontrolowane.

4. Jeżeli ciek wodny przepływający przez terytoria dwóch lub więcej Umawiających się Stron bądź stanowiący granicę między nimi może wprowadzić zanieczyszczenie do środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, zainteresowane Umawiające się Strony podejmą wspólnie i, jeżeli jest to możliwe, we współpracy z zainteresowanym państwem trzecim, którego to dotyczy, właściwe środki w celu zapobieżenia takiemu zanieczyszczeniu i jego eliminacji.

1.7. OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Artykuł 7

1. W przypadku, gdy prawo międzynarodowe lub ponadnarodowe przepisy mające zastosowanie do Umawiającej się Strony, w której zanieczyszczenie ma swoje źródło, wymagają oceny oddziaływania na środowisko projektowanej działalności, która może wyrzucić znaczący ujemny wpływ na środowisko morskie obszaru Morza Bałtyckiego, to ta Umawiająca się Strona powiadomi Komisję i każdą Umawiającą się Stronę, która może być dotknięta przez transgraniczne oddziaływanie na obszar Morza Bałtyckiego.

2. Umawiająca się Strona, w której zanieczyszczenie powstało, przystąpi do konsultacji z każdą z Umawiających się Stron, która może odczuć skutki takiego transgranicznego oddziaływania, ilekroć wymaga tego prawo międzynarodowe lub przepisy ponadnarodowe mające zastosowanie do Umawiającej się Strony, w której zanieczyszczenie powstało.

3. W przypadku, gdy dwie lub więcej Umawiających się Stron dzieli transgraniczne wody na obszarze zlewni Morza Bałtyckiego, Strony te będą współpracować w celu zapewnienia, że potencjalne skutki dla środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego będą w pełni zbadane w ramach oceny oddziaływania na środowisko, o której mowa w ustępie 1 niniejszego artykułu.

Umawiające się Strony, których to dotyczy, podejmą wspólnie odpowiednie środki w celu zapobiegania zanieczyszczeniom i ich eliminacji, łącznie z kumulującymi się skutkami szkodliwymi.

1.8. ZAPOBIEGANIE ZANIECZYSZCZANIU ZE STATKÓW

Artykuł 8

1. W celu ochrony obszaru Morza Bałtyckiego przed zanieczyszczeniem ze statków Umawiające się Strony podejmą środki przewidziane w załączniku IV.

2. Umawiające się Strony opracują i zastosują jednolite wymagania, co do zapewnienia urządzeń do odbioru odpadów pochodzących ze statków, biorąc pod uwagę, między innymi, specyficzne potrzeby statków pasażerskich pływających na obszarze Morza Bałtyckiego.

1.9. STATKI TURYSTYCZNE

Artykuł 9

Umawiające się Strony, poza wprowadzeniem w życie tych postanowień niniejszej konwencji, które odpowiednio mogą być zastosowane do statków turystycznych, podejmą specjalne środki w celu zmniejszenia szkodliwych skutków działalności tych statków dla środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego. Środki te powinny, między innymi, dotyczyć zanieczyszczenia powietrza, hałasu i skutków hydrodynamicznych, jak i odpowiednich urządzeń do odbioru odpadów ze statków turystycznych.

1.10. ZAKAZ SPALANIA

Artykuł 10

1. Umawiające się Strony wprowadzą zakaz spalania na obszarze Morza Bałtyckiego.

2. Każda Umawiająca się Strona zobowiązuje się zapewnić przestrzeganie przepisów niniejszego artykułu przez statki:

- a) zarejestrowane na jej terytorium lub pływające pod jej banderą;
- b) ładujące na jej terytorium lub na morzu terytorialnym materiały przeznaczone do spalania; lub
- c) mające przypuszczalnie dokonywać spalania na jej wodach wewnętrznych lub morzu terytorialnym.

3. W przypadku, gdy zachodzi podejrzenie spalania, Umawiające się Strony będą współpracować w prowadzeniu dochodzenia w tej sprawie zgodnie z Przepisem 2 załącznika IV.

1.11. ZAPOBIEGANIE ZATAPIANIU

Artykuł 11

1. Umawiające się Strony wprowadzą, z zastrzeżeniem wyjątków określonych w ustępach 2 i 4 niniejszego artykułu, zakaz zatapiania na obszarze Morza Bałtyckiego.

2. Zatapianie urobku z pogłębiania dna wymaga uzyskania uprzednio specjalnego zezwolenia właściwego organu krajowego, zgodnie z postanowieniami załącznika V.

3. Każda Umawiająca się Strona zobowiązuje się zapewnić przestrzeganie postanowień niniejszego artykułu przez statki i statki powietrzne:

- a) zarejestrowane na jej terytorium lub pływające pod jej banderą;
- b) ładujące na jej terytorium lub na morzu terytorialnym materiały przeznaczone do zatopienia; lub
- c) mające przypuszczalnie dokonywać zatapiania na jej wodach wewnętrznych lub morzu terytorialnym.

4. Postanowienia niniejszego artykułu nie mają zastosowania, jeżeli bezpieczeństwo życia ludzkiego albo bezpieczeństwo statku lub statku powietrznego zagrożone jest na morzu przez całkowite zniszczenie lub całkowitą stratę statku lub statku powietrznego bądź w innym przypadku stanowiącym niebezpieczeństwo dla życia ludzkiego i jeżeli zatopienie wydaje się jedynym sposobem oddalenia tej groźby oraz jeżeli istnieje wszelkie prawdopodobieństwo, że szkoda, która powstanie wskutek takiego zatopienia, będzie mniejsza niż ta, jaka wynikłaby w innym razie. Takie zatapianie powinno być przeprowadzone w sposób ograniczający do minimum możliwość wyrządzenia szkody życiu ludzkiemu lub życiu w morzu.

5. Zatopienie dokonane na podstawie postanowień ustępu 4 niniejszego artykułu będzie zgłoszone i zrealizowane zgodnie z załącznikiem VII, a następnie będzie również niezwłocznie zgłoszone Komisji zgodnie z postanowieniami Przepisu 4 załącznika V.

6. W przypadku zatopienia, co do którego istnieje podejrzenie, że jest ono sprzeczne z postanowieniami niniejszego artykułu, Umawiające się Strony będą współpracowały w prowadzeniu dochodzenia w tej sprawie zgodnie z Przepisem 2 załącznika IV.

1.12. BADANIE I EKSPLOATACJA DNA MORSKIEGO I JEGO PODŁOŻA

Artykuł 12

1. Każda Umawiająca się Strona podejmie wszelkie właściwe środki w celu zapobieżenia zanieczyszczeniu środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego będącemu rezultatem prowadzenia badań lub eksploatacji jej części dna morskiego i jego podłoża bądź jakiegokolwiek związanej z tym działalności oraz zapewni odpowiedni stan gotowości do natychmiastowych akcji interwencyj-

nych w razie zaistniałych przypadków zanieczyszczeń spowodowanych takimi działaniami.

2. Aby zapobiegać i eliminować zanieczyszczenia powstałe w wyniku takich działań, Umawiające się Strony zobowiązują się stosować procedury i środki przewidziane w załączniku VI w takim zakresie, w jakim mogą być one zastosowane.

1.13. POWIADOMIENIE I KONSULTACJE DOTYCZĄCE PRZYPADKÓW ZANIECZYSZCZEŃ

Artykuł 13

1. W razie, gdy przypadek zanieczyszczenia, który zdarzył się na terytorium jednej Umawiającej się Strony, może spowodować zanieczyszczenie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego poza jej terytorium i przyległym obszarem morskim, na którym wykonuje ona swe suwerenne prawa i jurysdykcję zgodnie z prawem międzynarodowym, to ta Umawiająca się Strona powiadomi bezzwłocznie te Umawiające się Strony, których interesy są zagrożone lub mogą być zagrożone.

2. W razie, gdy Umawiające się Strony, o których mowa w ustępie 1, uznają to za konieczne, powinny być przeprowadzone konsultacje w celu zapobieżenia, zmniejszenia i kontroli takiego zanieczyszczenia.

3. Ustępy 1 i 2 mają również zastosowanie w przypadkach, gdy jedna Umawiająca się Strona ucierpiała wskutek zanieczyszczenia z terytorium kraju trzeciego.

1.14. WSPÓŁPRACA W ZWALCZANIU ZANIECZYSZCZANIA MORZA

Artykuł 14

Umawiające się Strony podejmą, indywidualnie i wspólnie, zgodnie z postanowieniami załącznika VII, wszelkie właściwe środki w celu utrzymania odpowiedniej zdolności do działania i reagowania na przypadki zanieczyszczenia, aby wyeliminować lub zmniejszyć do minimum skutki tych przypadków dla środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego.

1.15. OCHRONA PRZYRODY I RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA

Artykuł 15

Umawiające się Strony podejmą, indywidualnie i wspólnie, wszelkie właściwe środki w odniesieniu do obszaru Morza Bałtyckiego i jego przybrzeżnych ekosystemów, na które wpływ wywiera Morze Bałtyckie, w celu zachowania środowisk przyrodniczych i różnorodności biologicznej oraz ochrony procesów ekologicznych. Środki takie zostaną również podjęte w celu zapewnienia zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych na obszarze Morza

Bałtyckiego. W tym celu Umawiające się Strony będą dążyć do przyjęcia dalszych dokumentów zawierających odpowiednie wytyczne i kryteria.

1.16. SPRAWOZDANIA I WYMIANA INFORMACJI

Artykuł 16

1. Umawiające się Strony będą przysyłać do Komisji, w regularnych odstępach czasu, sprawozdania dotyczące:

- a) prawnych, regulacyjnych i innych środków podjętych w celu realizacji postanowień niniejszej konwencji, jej załączników i przyjętych zaleceń;
- b) skuteczności środków podjętych w celu realizacji postanowień, o których mowa w punkcie a) niniejszego ustępu; oraz
- c) problemów powstałych w toku realizacji postanowień, o których mowa w punkcie a) niniejszego ustępu.

2. Na żądanie jednej Umawiającej się Strony lub Komisji Umawiające się Strony dostarczą informacji dotyczących zezwoleń na zrzut zanieczyszczeń, danych, co do emisji oraz danych o jakości środowiska w zakresie, w jakim są one dostępne.

1.17. INFORMOWANIE LUDNOŚCI

Artykuł 17

1. Umawiające się Strony zapewnią ludności dostęp do informacji dotyczących stanu Morza Bałtyckiego i wód na obszarze jego zlewni, podjętych środków lub środków, które planuje się podjąć, w celu zapobiegania i eliminacji zanieczyszczenia oraz skuteczności tych środków. W tym celu Umawiające się Strony zapewnią, że następujące informacje będą udostępnione ludności:

- a) wydane zezwolenia oraz warunki, jakim mają odpowiadać;
- b) wyniki badań próbek wody i ścieków pobranych w celu kontroli i oceny, jak i wyniki sprawdzające zgodność jakości wody z normami oraz warunki zezwoleń; oraz
- c) normy jakości wody.

2. Każda z Umawiających się Stron zapewni, że informacje te będą dostępne dla ludności w rozsądnym terminie oraz zapewni odpowiednie ułatwienia dla uzyskania, za umiarkowaną opłatą, kopii wpisów w swoich rejestrach.

1.18. OCHRONA INFORMACJI

Artykuł 18

1. Postanowienia niniejszej konwencji nie będą naruszały praw lub obowiązków żadnej z Umawiających się Stron, przewidzianych przez prawo wewnętrzne lub mające zastosowanie ponadnarodowe przepisy o ochronie informacji dotyczących własności intelektualnej łącznie z tajemnicą przemy-

słową i handlową, bezpieczeństwa narodowego oraz poufności danych osobowych.

2. Jeśli jednak Umawiająca się Strona zdecyduje się przekazać taką chronioną informację innej Umawiającej się Stronie, to Strona, która otrzyma tę informację, będzie przestrzegać zasady poufności otrzymanej informacji oraz warunków, pod jakimi została ona udzielona, i wykorzysta tę informację tylko do celów, dla jakich została ona przekazana.

1.19. KOMISJA

Artykuł 19

1. Dla celów niniejszej konwencji jest utworzona Komisja Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku, zwana dalej "Komisją".

2. Komisja Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku, utworzona na podstawie Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego z 1974 r., staje się tą Komisją.

3. Przewodnictwo Komisji powierzane jest każdej Umawiającej się Stronie kolejno w porządku alfabetycznym nazw Umawiających się Stron w języku angielskim. Przewodniczący będzie sprawować swój urząd przez okres dwóch lat i w czasie swego przewodnictwa nie może pełnić funkcji przedstawiciela Umawiającej się Strony.

W przypadku, gdy przewodniczący nie może pełnić swej funkcji do końca kadencji, Umawiająca się Strona, do której należy przewodnictwo Komisji, mianuje jego następcę, który pozostanie na tym stanowisku do końca okresu przewodnictwa tej Umawiającej się Strony.

4. Posiedzenia Komisji zwoływane są przez przewodniczącego przynajmniej raz do roku. Nadzwyczajne posiedzenia zwoływane są przez przewodniczącego na wniosek jakiegokolwiek Umawiającej się Strony, poparty przez inną Umawiającą się Stronę, tak szybko, jak to jest możliwe, nie później jednak niż w ciągu dziewięćdziesięciu dni od daty złożenia takiego wniosku.

5. O ile niniejsza konwencja nie stanowi inaczej, Komisja będzie podejmować swoje decyzje jednogłośnie.

1.20. OBOWIĄZKI KOMISJI

Artykuł 20

1. Obowiązki Komisji są następujące:

- a) stałe obserwowanie wykonywania postanowień niniejszej konwencji;
- b) wydawanie zaleceń w sprawie środków dotyczących celów niniejszej konwencji,
- c) dokonywanie przeglądu treści niniejszej konwencji wraz z załącznikami i zalecanie Umawiającym się Stronom takich poprawek do niniejszej

konwencji oraz jej załączników, jakie mogą być niezbędne, łącznie ze zmianami w spisach substancji i materiałów, jak również przyjmowanie nowych załączników;

- d) określanie kryteriów kontroli zanieczyszczenia, zadań zmierzających do redukcji zanieczyszczenia oraz zadań dotyczących środków, zwłaszcza tych, które są określone w załączniku III;
- e) popieranie w ścisłej współpracy z właściwymi instytucjami rządowymi, z uwzględnieniem punktu niniejszego artykułu, podejmowania dodatkowych środków dla ochrony środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego i w tym celu:
- f) uzyskiwanie z dostępnych źródeł odpowiednich informacji naukowych, technologicznych i statystycznych oraz ich opracowywanie, uogólnianie i rozpowszechnianie; i
  - ii) popieranie badań naukowych i technologicznych; oraz
- f) korzystanie, w razie potrzeby, z usług właściwych regionalnych i innych międzynarodowych organizacji w celu współpracy w badaniach naukowych i technologicznych, jak również z innych odpowiednich działań związanych z celami niniejszej konwencji.

2. Komisja może podjąć takie inne funkcje, jakie uzna za właściwe dla wspierania celów niniejszej konwencji.

1.21. POSTANOWIENIA ADMINISTRACYJNE DOTYCZĄCE KOMISJI

Artykuł 21

- 1. Językiem roboczym Komisji jest język angielski.
- 2. Komisja uchwała swój regulamin.
- 3. Biuro Komisji, zwane dalej „Sekretariatem”, mieści się w Helsinkach.
- 4. Komisja powołuje Sekretarza Wykonawczego i ustala warunki dla powołania takiego personelu, jaki może być potrzebny, oraz określa obowiązki, zakres i warunki pracy Sekretarza Wykonawczego.
- 5. Sekretarz Wykonawczy jest najwyższym funkcjonariuszem administracyjnym Komisji i pełni funkcje niezbędne do wykonywania niniejszej konwencji i pracy Komisji oraz wykonuje inne zadania powierzone mu przez Komisję i określone w jej regulaminie.

1.22. POSTANOWIENIA FINANSOWE DOTYCZĄCE KOMISJI

Artykuł 22

- 1. Komisja uchwała swoje przepisy finansowe.
- 2. Komisja uchwała roczny lub dwuletni budżet proponowanych wydatków oraz rozpatruje preliminarz budżetowy na następny okres finansowy.

3. Ogólną kwotę budżetu, łącznie z jakimkolwiek budżetem uzupełniającym uchwalonym przez Komisję, pokrywają w równych częściach Umawiające się Strony inne niż Europejska Wspólnota Gospodarcza chyba, że Komisja jednogłośnie postanowi inaczej.

4. Europejska Wspólnota Gospodarcza pokryje nie więcej niż 2,5% kosztów administracyjnych w budżecie.

5. Każda Umawiająca się Strona pokrywa wydatki związane z uczestnictwem w Komisji swoich przedstawicieli, ekspertów i doradców.

1.23. PRAWO DO GŁOSOWANIA

Artykuł 23

1. Z wyjątkiem postanowień zawartych w ustępie 2 niniejszego artykułu, każda Umawiająca się Strona posiada jeden głos w Komisji.

2. Europejska Wspólnota Gospodarcza oraz każda inna organizacja regionalnej integracji gospodarczej, w sprawach należących do ich kompetencji, będzie korzystać z prawa głosu z ilością głosów równą liczbie ich państw członkowskich, które są Umawiającymi się Stronami niniejszej konwencji. Organizacje takie nie będą korzystać ze swego prawa do głosowania, jeśli ich państwa członkowskie korzystają ze swego prawa i odwrotnie.

1.24. WSPÓŁPRACA NAUKOWA I TECHNOLOGICZNA

Artykuł 24

1. Umawiające się Strony zobowiązują się bezpośrednio, a jeżeli to jest wskazane, poprzez właściwe regionalne lub inne organizacje międzynarodowe, współpracować w dziedzinie nauki, technologii i innych prac badawczych oraz wymieniać dane, jak również inne informacje naukowe związane z celami niniejszej konwencji. W celu ułatwienia badań naukowych i monitorowania działalności na obszarze Morza Bałtyckiego Umawiające się Strony zobowiązują się zharmonizować swoją politykę dotyczącą procedur zezwalających na prowadzenie takich działań.

2. Bez uszczerbku dla postanowień artykułu 4 ustęp 2 niniejszej konwencji Umawiające się Strony zobowiązują się bezpośrednio, a jeżeli jest to właściwe, przez odpowiednie regionalne lub inne międzynarodowe organizacje, popierać badania oraz inicjować, utrzymywać lub realizować programy mające na celu opracowanie metod oceniających charakter i rozmiar zanieczyszczenia, dróg i sposobów ujawniania się, ryzyka i środków zaradczych na obszarze Morza Bałtyckiego. W szczególności Umawiające się Strony zobowiązują się opracować alternatywne metody oczyszczania, usuwania i eliminowania takich materiałów i substancji, które mogłyby spowodować zanieczyszczenie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego.

3. Bez uszczerbku dla postanowień artykułu 4 ustęp 2 niniejszej konwencji Umawiające się Strony zobowiązują się bezpośrednio lub, jeżeli jest to właściwe, przez odpowiednie regionalne lub inne międzynarodowe organizacje, współdziałać przy opracowaniu porównywalnych metod obserwacji, przeprowadzaniu podstawowych badań oraz ustanawianiu uzupełniających się lub wspólnych programów w celu monitoringu zanieczyszczenia na podstawie informacji i danych uzyskanych zgodnie z ustępami 1 i 2 niniejszego artykułu.

4. Organizacja i zakres prac związanych z wykonywaniem zadań, o których mowa w poprzednich ustępach, powinny być głównie określone przez Komisję.

1.25. ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA SZKODY

Artykuł 25

Umawiające się Strony zobowiązują się wspólnie opracować i przyjąć przepisy dotyczące odpowiedzialności za szkody wynikłe z działania lub zaniechania sprzecznego z niniejszą konwencją, włączając w to, między innymi, granice odpowiedzialności, kryteria i postępowanie przy ustalaniu odpowiedzialności oraz dostępne sposoby naprawiania szkód.

1.26. ROZSTRZYGANIE SPORÓW

Artykuł 26

1. W razie sporu między Umawiającymi się Stronami, dotyczącego interpretacji lub stosowania niniejszej konwencji, powinny one dążyć do jego rozwiązania drogą rokowań. Jeżeli zainteresowane Strony nie mogą osiągnąć porozumienia, powinny one zwrócić się o dobre usługi lub wspólnie zwrócić się o pośrednictwo do trzeciej Umawiającej się Strony, wyspecjalizowanej organizacji międzynarodowej lub osoby o odpowiednich kwalifikacjach.

2. Jeżeli zainteresowane Strony nie są w stanie rozwiązać swego sporu drogą rokowań albo nie są w stanie osiągnąć porozumienia, co do opisanych wyżej środków, spory takie będą, za wspólnym porozumieniem, przekazane trybunałowi arbitrażowemu ad hoc, stałemu trybunałowi arbitrażowemu lub Międzynarodowemu Trybunałowi Sprawiedliwości.

1.27. GWARANCJA NIEKTÓRYCH WOLNOŚCI

Artykuł 27

Żadne postanowienie niniejszej konwencji nie może być interpretowane jako naruszenie wolności żeglugi, rybołówstwa, prowadzenia naukowych badań morza oraz dozwolonego korzystania z morza pełnego w inny sposób, jak również prawa nieszkodliwego przepływu przez morze terytorialne.

1.28. STATUS PRAWNY ZAŁĄCZNIKÓW

Artykuł 28

Załączniki dołączone do niniejszej konwencji stanowią integralną część niniejszej konwencji.

1.29. STOSUNEK DO INNYCH KONWENCJI

Artykuł 29

Postanowienia niniejszej konwencji nie powodują uszczerbku dla praw i obowiązków Umawiających się Stron, wynikających z istniejących lub przyszłych umów międzynarodowych popierających i rozwijających ogólne zasady prawa morza, na których niniejsza konwencja jest oparta, a w szczególności postanowienia dotyczące zapobiegania zanieczyszczeniu środowiska morskiego.

1.30. KONFERENCJA W SPRAWIE PRZEGLĄDU KONWENCJI LUB POPRAWKI DO NIEJ

Artykuł 30

Za zgodą Umawiających się Stron lub na wniosek Komisji może być zwołana konferencja w celu dokonania generalnego przeglądu niniejszej konwencji lub poprawki do niej.

1.31. POPRAWKI DO ARTYKUŁÓW KONWENCJI

Artykuł 31

1. Każda Umawiająca się Strona może zaproponować poprawki do artykułów niniejszej konwencji. Każda zaproponowana poprawka będzie przedłożona depozytariuszowi i podana przez niego do wiadomości wszystkim Umawiającym się Stronom, które możliwie jak najszybciej po otrzymaniu takiego zawiadomienia poinformują depozytariusza o przyjęciu lub odrzuceniu poprawki.

Proponowana poprawka zostanie na wniosek Umawiającej się Strony rozpatrzona przez Komisję. W takim przypadku ma zastosowanie artykuł 19 ustęp 4. Jeśli Komisja przyjmie poprawkę, zastosowana zostanie procedura określona w ustępie 2 niniejszego artykułu.

2. Komisja może zalecać poprawki do artykułów niniejszej konwencji. Każda tak zalecana poprawka zostanie przedłożona depozytariuszowi i podana przez niego do wiadomości wszystkim Umawiającym się Stronom, które możliwie jak najszybciej po otrzymaniu takiego zawiadomienia poinformują depozytariusza o przyjęciu lub odrzuceniu poprawki.

3. Poprawka wejdzie w życie po upływie dziewięćdziesięciu dni od dnia otrzymania przez depozytariusza powiadomienia o przyjęciu tej poprawki od wszystkich Umawiających się Stron.

1.32. POPRAWKI DO ZAŁĄCZNIKÓW I PRZYJĘCIE ZAŁĄCZNIKÓW

Artykuł 32

1. Każda poprawka do załączników zaproponowana przez Umawiającą się Stronę będzie podana przez depozytariusza do wiadomości innym Umawiającym się Stronom i rozpatrzona przez Komisję. W razie uchwalenia jej przez Komisję, poprawka będzie podana do wiadomości Umawiającym się Stronom z zaleceniem jej przyjęcia.

2. Każda poprawka do załączników zalecona przez Komisję będzie podana do wiadomości Umawiającym się Stronom przez depozytariusza z zaleceniem jej przyjęcia.

3. Poprawka taka będzie uważana za przyjętą po upływie okresu ustalonego przez Komisję, jeżeli w ciągu tego okresu żadna z Umawiających się Stron nie zgłosi sprzeciwu wobec tej poprawki drogą pisemnej notyfikacji. Przyjęta poprawka wejdzie w życie w dniu ustalonym przez Komisję.

Ustalony przez Komisję okres będzie przedłużony o dodatkowy okres sześciu miesięcy i data wejścia w życie poprawki odpowiednio przesunięta, jeżeli w wyjątkowych przypadkach jakakolwiek Umawiająca się Strona przed upływem okresu ustalonego przez Komisję poinformuje depozytariusza, że zamierza przyjąć poprawkę, lecz wymogi konstytucyjne dla tego przyjęcia nie zostały jeszcze spełnione.

4. Zgodnie z postanowieniami niniejszego artykułu może być przyjęty załącznik do niniejszej konwencji.

1.33. ZASTRZEŻENIA

Artykuł 33

1. Do postanowień niniejszej konwencji nie można zgłaszać zastrzeżeń.

2. Postanowienie ustępu 1 niniejszego artykułu nie stanowi przeszkody do zawieszenia przez Umawiającą się Stronę, na okres nie przekraczający jednego roku, stosowania jakiegokolwiek załącznika do niniejszej konwencji lub jego części albo poprawki do niego, w razie, gdy dany załącznik lub poprawka do niego weszły już w życie. Każda Umawiająca się Strona Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego z 1974 r., która w dniu wejścia w życie niniejszej konwencji zawiesi stosowanie któregośkolwiek załącznika lub jego części, będzie stosować w okresie tego zawieszenia odpowiadający mu załącznik do Konwencji z 1974 r. lub jego część.

3. Jeżeli po wejściu w życie niniejszej konwencji Umawiająca się Strona powoła się na postanowienia ustępu 2 niniejszego artykułu, to poinformuje ona inne Umawiające się Strony, w czasie przyjęcia przez Komisję poprawki do załącznika lub nowego załącznika, o tych postanowieniach, które będą zawieszane zgodnie z ustępem 2 niniejszego artykułu.

1.34. PODPISANIE

Artykuł 34

Niniejsza konwencja będzie otwarta do podpisania w Helsinkach od dnia 9 kwietnia 1992 r. do dnia 9 października 1992 r. przez państwa i przez Europejską Wspólnotę Gospodarczą uczestniczące w Konferencji Dyplomatycznej w sprawie Ochrony Środowiska Morskiego Obszaru Morza Bałtyckiego, która odbyła się w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 r.

1.35. RATYFIKACJA, ZATWIERDZENIE I PRZYSTĄPIENIE

Artykuł 35

1. Niniejsza konwencja podlega ratyfikacji lub zatwierdzeniu.

2. Niniejsza konwencja po jej wejściu w życie otwarta jest do przystąpienia dla każdego innego państwa lub regionalnej organizacji integracji gospodarczej, zainteresowanych realizacją celów i zadań niniejszej konwencji, pod warunkiem, że państwo to lub organizacja zostaną zaproszone przez wszystkie Umawiające się Strony. W przypadku, gdy regionalna organizacja integracji gospodarczej ma ograniczone kompetencje, zakres i warunki jej uczestnictwa mogą zostać uzgodnione między Komisją a zainteresowaną organizacją.

3. Dokumenty ratyfikacyjne oraz dokumenty zatwierdzenia lub przystąpienia zostaną złożone u depozytariusza.

4. Europejska Wspólnota Gospodarcza i każda inna regionalna organizacja integracji gospodarczej, która zostanie Umawiającą się Stroną niniejszej konwencji, będą, w sprawach należących do jej kompetencji i w swoim własnym imieniu, korzystać z praw i wypełniać obowiązki, które niniejsza konwencja nakłada na swe państwa członkowskie. W takich przypadkach państwa członkowskie tych organizacji nie mogą korzystać z takich praw indywidualnie.

1.36. WEJŚCIE W ŻYCIE

Artykuł 36

1. Niniejsza konwencja wejdzie w życie po upływie dwóch miesięcy od złożenia dokumentów ratyfikacyjnych lub dokumentów zatwierdzenia przez wszystkie państwa-sygnatariuszy graniczące z Morzem Bałtyckim oraz przez Europejską Wspólnotę Gospodarczą.

2. Dla każdego państwa, które ratyfikuje lub zatwierdzi niniejszą konwencję przed lub po złożeniu ostatniego dokumentu ratyfikacyjnego lub dokumentu zatwierdzenia, o których mowa w ustępie 1 niniejszego artykułu, konwencja niniejsza wchodzi w życie po upływie dwóch miesięcy od dnia złożenia przez takie państwo swego dokumentu ratyfikacyjnego lub dokumentu zatwierdzenia albo w dniu wejścia w życie niniejszej konwencji, w zależności od tego, która data jest późniejsza.

3. Dla każdego przystępującego państwa lub regionalnej organizacji integracji gospodarczej niniejsza konwencja wchodzi w życie po upływie dwóch miesięcy od dnia złożenia przez takie państwo lub regionalną organizację integracji gospodarczej jej dokumentu przystąpienia.

4. Z dniem wejścia w życie niniejszej konwencji przestaje być stosowana Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, podpisana w Helsinkach dnia 22 marca 1974 r., wraz z poprawkami do niej.

5. Niezależnie od ustępu 4 niniejszego artykułu, poprawki do załączników Konwencji z 1974 r., przyjęte przez Umawiające się Strony w okresie między podpisaniem niniejszej konwencji a jej wejściem w życie, będą miały zastosowanie do czasu, aż odpowiadające im załączniki do niniejszej konwencji zostaną odpowiednio zmienione.

6. Niezależnie od ustępu 4 niniejszego artykułu zalecenia i decyzje przyjęte na podstawie Konwencji z 1974 r. będą nadal miały zastosowanie w takim zakresie, w jakim są one zgodne z niniejszą konwencją, a także, gdy nie zostały wyraźnie uchylone przez niniejszą konwencję lub jakąkolwiek decyzję podjętą na jej podstawie.

1.37. WYSTĄPIENIE

Artykuł 37

1. W każdym czasie po upływie pięciu lat od daty wejścia w życie niniejszej konwencji każda Umawiająca się Strona może z niej wystąpić, składając pisemną notyfikację depozytariuszowi. Wystąpienie będzie skuteczne dla danej Umawiającej się Strony w dniu trzydziestego czerwca roku następującego po roku, w którym depozytariusz otrzymał notyfikację o wystąpieniu z konwencji.

2. W razie otrzymania notyfikacji o wystąpieniu Umawiającej się Strony depozytariusz zwoła posiedzenie Umawiających się Stron w celu rozpatrzenia skutków tego wystąpienia.

1.38. DEPOZYTARIUSZ

Artykuł 38

Rząd Finlandii działający jako depozytariusz będzie:

- a) powiadamiał wszystkie Umawiające się Strony i Sekretarza Wykonawczego o:
  - i) podpisaniu;
  - ii) złożeniu dokumentów ratyfikacyjnych, dokumentów zatwierdzenia lub przystąpienia;
  - iii) dacie wejścia w życie niniejszej konwencji;
  - iv) proponowanej lub zalecanej poprawce do jakiegokolwiek artykułu lub załącznika albo przyjęciu nowego załącznika, jak również o dacie, w której taka poprawka lub nowy załącznik wchodzi w życie;

- v) jakiegokolwiek notyfikacji zgodnie z artykułami 31 i 32 i o dacie jej otrzymania;
  - vi) notyfikacji o wystąpieniu i o dacie, w której to wystąpienie jest skuteczne;
  - vii) jakimkolwiek innym akcie lub notyfikacji dotyczących niniejszej konwencji;
- b) przesyłał uwierzytelnione kopie niniejszej konwencji przystępującym do niej państwom i regionalnym organizacjom integracji gospodarczej.
- Na dowód czego, niżej podpisani, należycie w tym celu upoważnieni, podpisali niniejszą konwencję.

Sporządzono w Helsinkach dnia dziewiątego kwietnia tysiąc dziewięćset dziewięćdziesiątego drugiego roku w jednym oryginalnym egzemplarzu w języku angielskim, który zostanie złożony Rządowi Finlandii. Rząd Finlandii prześle uwierzytelnione kopie niniejszej konwencji wszystkim jej sygnatariuszom.

2. ZAŁĄCZNIKI DO KONWENCJI O OCHRONIE ŚRODOWISKA MORSKIEGO OBSZARU MORZA BAŁTYCKIEGO

2.1. ZAŁĄCZNIK I „SUBSTANCJE SZKODLIWE”

CZĘŚĆ 1

ZASADY OGÓLNE

Wstęp

W celu spełnienia wymogów odpowiednich części niniejszej konwencji Umawiające się Strony będą stosować następującą procedurę identyfikacji i oceny szkodliwych substancji określonych w artykule 2 ustęp 7.

Kryteria podziału substancji

Identyfikacja i ocena substancji będzie dokonywana na podstawie specyficznych właściwości substancji, a mianowicie:

- trwałości;
  - toksyczności lub innych szkodliwych właściwości;
  - tendencji do bioakumulacji,
- jak również tych cech, które mogą wywoływać zanieczyszczenie, takich jak:
- stosunek między zaobserwowanymi stężeniami a stężeniami, które nie dają obserwowalnych skutków;
  - ryzyko eutrofizacji wywołane przez człowieka;
  - skutki transgraniczne lub o dużym zasięgu;
  - ryzyko niepożądanych zmian w ekosystemie morskim i nieodwracalność lub trwałość skutków;

- radioaktywność;
- poważne zakłócenia zbiorów żywności pochodzenia morskiego lub innych dozwolonych sposobów wykorzystania morza;
- sposób rozchodzenia się (tj. ilość, struktura wykorzystania i możliwość dotarcia do środowiska morskiego);
- udowodnione właściwości rakotwórcze, teratogenne i mutagenne w środowisku morskim lub w wyniku kontaktu z tym środowiskiem.

Właściwości te nie zawsze mają jednakowe znaczenie dla celów identyfikacji i oceny poszczególnych substancji lub grup substancji.

Priorytetowe grupy substancji szkodliwych

Umawiające się Strony podejmując środki zaradcze będą dawać priorytet następującym grupom substancji, które powszechnie uważa się za szkodliwe:

- a) metale ciężkie i ich związki;
- b) związki organochlorowcowe;
- c) związki organiczne fosforu i cyny;
- d) pestycydy, takie jak fungicydy, herbicydy, owadobójcze, myxomycydy oraz środki chemiczne używane do konserwacji drewna, pulpy celulozowej, celulozy, papieru, skór i tekstyliów;
- e) oleje i węglowodory ropopochodne;
- f) inne związki organiczne szczególnie szkodliwe dla środowiska morskiego;
- g) związki azotu i fosforu;
- h) substancje radioaktywne, łącznie z odpadami;
- i) materiały trwałe, które mogą unosić się na powierzchni, pozostawać w zawieszeniu lub zatapiać się;
- j) substancje, które poważnie wpływają na smak i/lub zapach produktów żywnościowych pochodzenia morskiego, a także na smak, zapach, kolor, przejrzystość lub inne właściwości wody.

CZĘŚĆ 2

SUBSTANCJE ZAKAZANE

W celu ochrony obszaru Morza Bałtyckiego przed substancjami niebezpiecznymi Umawiające się Strony wprowadzą całkowity lub częściowy zakaz używania następujących substancji lub grup substancji na obszarze Morza Bałtyckiego i jego zlewni:

2.1 Substancje zakazane do finalnego wykorzystania, z wyjątkiem leków DDT

(1,1,1-trójchloro-2,2-bis-chlorofenyletan) oraz jego pochodne DDE i DDD;

2.2 Substancje zakazane dla wszystkich rodzajów finalnego wykorzystania, z wyjątkiem istniejących urządzeń o systemach zamkniętych aż do końca okresu użytkowania albo dla celów badawczych, rozwojowych i analitycznych

- a) PCB (dwufenyle polichlorowane);
- b) PCT (terfenyle polichlorowane).

2.3 Substancje zakazane do niektórych zastosowań

Związki organocynowe w farbach przeciwporostowych dla statków wyciekowych poniżej 25 m i dla sady siatkowych.

CZĘŚĆ 3 PESTYCYDY

W celu ochrony obszaru Morza Bałtyckiego przed substancjami niebezpiecznymi Umawiające się Strony poczynią wszelkie starania w celu zmniejszenia, a tam, gdzie to możliwe, wprowadzenia zakazu używania następujących substancji jako pestycydów na obszarze Morza Bałtyckiego i jego zlewni:

	numer CAS
Akrylonitryl	107131
Aldryna	309002
Aramit	140578
Związki kadmu	–
Chlordan	57749
Chlordekon	143500
Chlordimeform	6164983
Chloroform	67663
1,2-Dibromoetan	106934
Dieldryna	60571
Endryna	72208
Kwas fluorooctowy i jego pochodne	7664393, 144490
Heptachlor	76448
Izobenzen	297789
Isodrin	465736
Kelevan	4234791
Związki ołowiu	–
Związki rtęci	–
Morfamkwat	4636833
Nitrofen	1836755
Pięciochlorofenol	87865
Terpeny polichlorowane	8001501
Kwintozen	82688
Związki selenu	–
Trichlorofenoksyoctowy kwas	(2,4,5-T) 93765
Toksafen	8001352

2.2. ZAŁĄCZNIK II „KRYTERIA STOSOWANIA NAJLEPSZEJ PRAKTYKI EKOLOGICZNEJ I NAJLEPSZEJ DOSTĘPNEJ TECHNOLOGII”

Przepis 1; Postanowienia ogólne

1. Zgodnie z odpowiednimi częściami niniejszej konwencji Umawiające się Strony stosować będą kryteria Najlepszej Praktyki Ekologicznej i Najlepszej Dostępnej Technologii opisane poniżej.

2. W celu zapobiegania i eliminacji zanieczyszczenia Umawiające się Strony wykorzystywać będą Najlepszą Praktykę Ekologiczną dla wszystkich źródeł i Najlepszą Dostępną Technologię dla źródeł punktowych, zmniejszając lub eliminując wprowadzanie zanieczyszczeń do wody i powietrza ze wszystkich źródeł poprzez przyjęcie strategii kontrolnych.

Przepis 2; Najlepsza Praktyka Ekologiczna

1. Wyrażenie "Najlepsza Praktyka Ekologiczna" oznacza zastosowanie najwłaściwszej kombinacji środków. Przy wyborze ich dla przypadków indywidualnych powinno się, co najmniej rozważyć stopniowe stosowanie następujących środków:

- zapewnienie ludności i użytkownikom dostępu do informacji i edukacji na temat skutków dla środowiska wyboru poszczególnych działań lub wyrobów, ich wykorzystania i końcowego pozbycia się;
- opracowanie i stosowanie Kodeksów Dobrej Praktyki Ekologicznej obejmujących wszystkie aspekty działań w okresie przydatności wyrobu do użycia;
- obowiązkowe etykiety informujące ludność i użytkowników o ryzyku dla środowiska związanym z danym wyrobem, jego wykorzystaniem i końcowym pozbyciem się;
- dostępność systemów gromadzenia i usuwania;
- oszczędzanie zasobów, w tym również energii;
- recykulacja, odzyskiwanie i ponowne użycie;
- unikanie wykorzystywania niebezpiecznych substancji i wyrobów oraz tworzenia niebezpiecznych odpadów;
- stosowanie instrumentów ekonomicznych do działań, wyrobów lub grup wyrobów i emisji;
- system wydawania licencji obejmujący zakres restrykcji lub zakaz.

2. Przy ustalaniu, w przypadkach ogólnych lub indywidualnych, jaka kombinacja środków stanowi Najlepszą Praktykę Ekologiczną, szczególnie nacisk należy położyć na:

- zasadę zapobiegania;
- ryzyko dla środowiska związane z wyrobem, jego produkcją, wykorzystaniem i końcowym pozbyciem się;
- unikanie lub zastąpienie przez mniej zanieczyszczające działania lub substancje;

- skalę użycia;
- potencjalne korzyści lub szkody dla środowiska materiałów lub działań zastępczych;
- postęp i zmiany w wiedzy naukowej i świadomości;
- limity czasu do wykonania;
- skutki społeczne i gospodarcze.

Przepis 3; Najlepsza Dostępna Technologia

1. Wyrażenie „Najlepsza Dostępna Technologia” oznacza najnowszy etap rozwoju procesów, urządzeń lub metod działania, które wskazują na przydatność w praktyce danego środka służącego do ograniczenia zrzutów.

2. Przy ustalaniu, czy zespół procesów, urządzeń i metod działania stanowi Najlepszą Dostępną Technologię, w przypadkach ogólnych i indywidualnych, szczególny nacisk należy położyć na:

- porównywalne procesy, urządzenia i metody działania, jakie ostatnio z powodzeniem wypróbowywano;
- postęp techniczny i zmiany w wiedzy naukowej i świadomości;
- gospodarcze możliwości wprowadzania takiej technologii;
- limity czasu dla zastosowania;
- charakter oraz wielkość tych emisji;
- technologie bezodpadowe/niskoodpadowe;
- zasadę zapobiegania.

Przepis 4; Przyszły rozwój

Należy przyjąć, że „Najlepsza Praktyka Ekologiczna” i „Najlepsza Dostępna Technologia” będą się zmieniać wraz z upływem czasu w świetle postępu technologicznego, czynników gospodarczych i społecznych oraz zmian w wiedzy naukowej i świadomości.

2.3. ZAŁĄCZNIK III „KRYTERIA I ŚRODKI DOTYCZĄCE ZAPOBIEGANIA ZANIECZYSZCZANIU ZE ŹRÓDEŁ LĄDOWYCH”

Przepis 1; Postanowienia ogólne

Zgodnie z odpowiednimi częściami niniejszej konwencji Umawiające się Strony stosować będą kryteria i środki wymienione w niniejszym załączniku w całej zlewni oraz uwzględniać będą Najlepszą Praktykę Ekologiczną (NPE) i Najlepszą Dostępną Technologię (NDT), które zostały opisane w załączniku II.

Przepis 2; Specyficzne wymagania

1. Komunalne wody ściekowe powinny być oczyszczane co najmniej biologicznie lub inną metodą równie skuteczną w celu redukcji znaczących parametrów. Znaczną redukcję należy wprowadzić dla biogenów.

2. Gospodarka wodna w zakładach przemysłowych powinna dążyć do wykorzystywania zamkniętych obiegów wodnych lub o wysokim stopniu cyrkulacji w celu uniknięcia wytwarzania wód ściekowych tam, gdzie jest to możliwe.

3. Przemysłowe wody ściekowe powinny być oddzielnie oczyszczone, zanim zostaną wymieszane z wodami rozcieńczającymi.

4. Wody ściekowe zawierające substancje niebezpieczne lub inne odpowiednie substancje nie powinny być oczyszczane wraz z innymi wodami ściekowymi, o ile nie osiągnie się odpowiedniego zredukowania ładunku zanieczyszczeń w porównaniu z oddzielnym oczyszczeniem każdego strumienia wód ściekowych. Polepszenie jakości wód ściekowych nie może prowadzić do znacznego zwiększenia ilości szkodliwego osadu kanalizacyjnego.

5. Wartości graniczne dla emisji, które zawierają substancje szkodliwe dla wody i powietrza, zostaną określone w specjalnych zezwoleniach.

6. Zakłady przemysłowe i inne źródła punktowe podłączone do miejskich oczyszczalni ścieków powinny stosować Najlepszą Dostępną Technologię w celu uniknięcia substancji niebezpiecznych, których nie można unieszkodliwić w miejskiej oczyszczalni ścieków lub które mogą szkodzić procesom w tych oczyszczalniach. Dodatkowo należy podjąć środki zgodnie z Najlepszą Praktyką Ekologiczną.

7. Zanieczyszczeniu wynikającemu z hodowli ryb należy zapobiegać i eliminować je poprzez popieranie i wprowadzanie w życie Najlepszej Praktyki Ekologicznej i Najlepszej Dostępnej Technologii.

8. Zanieczyszczenie ze źródeł rozproszonych, łącznie z rolnictwem, eliminować należy poprzez popieranie i wprowadzanie w życie Najlepszej Praktyki Ekologicznej.

9. Używane środki ochrony roślin będą zgodne z kryteriami ustalonymi przez Komisję.

Przepis 3; Zasady wydawania zezwoleń zakładom przemysłowym

Umawiające się Strony zobowiązują się stosować następujące zasady i procedury przy wydawaniu zezwoleń, o których mowa w artykule 6 ustęp 3 niniejszej konwencji:

1. Dyrekcja zakładu przemysłowego prześle dane i informacje właściwemu organowi krajowemu na formularzu podania. Zaleca się, aby przed złożeniem podania do właściwego organu krajowego dyrekcja uzgodniła z tym organem, jakie dane muszą być zawarte w tym podaniu (porozumienie w sprawie zakresu wymaganych informacji i pomiarów).

Podania powinny zawierać co najmniej następujące dane i informacje:

Informacje ogólne

– nazwa, branża, lokalizacja i ilość zatrudnionych.

Aktualną sytuację i/lub planowane działania

– miejsce zrzutu i/lub emisji;

- rodzaj produkcji, wielkość produkcji i/lub przerobu;
- procesy produkcyjne;
- rodzaj i ilość surowców, środków i/lub półproduktów;
- ilość i jakość nieoczyszczonych wód ściekowych i surowego gazu ze wszystkich istotnych źródeł, (np. wody przemysłowe, wody chłodnicze);
- oczyszczanie wód ściekowych i surowego gazu z uwzględnieniem rodzaju procesu i efektywności oczyszczania wstępnego i/lub końcowego;
- oczyszczone wody ściekowe i surowy gaz z uwzględnieniem ilości i jakości u wyjścia z urządzeń oczyszczania wstępnego i/lub końcowego;
- ilość i jakość odpadów stałych i płynnych wytworzonych w trakcie procesu i oczyszczania wód ściekowych i surowego gazu;
- oczyszczanie odpadów stałych i płynnych;
- informacje dotyczące środków zapobiegania awariom oraz przypadkowym wpływom;
- obecny stan i możliwe oddziaływanie na środowisko.

Alternatywne działania i ich różne oddziaływania, dotyczące np. aspektów ekologicznych, gospodarczych, bezpieczeństwa, jeśli to konieczne

- inne możliwe procesy produkcyjne;
- inne możliwe surowce, środki i/lub półprodukty;
- inne możliwe technologie oczyszczania.

2. Właściwe organy krajowe będą oceniać obecny stan i potencjalny wpływ planowanych działań na środowisko.

3. Właściwy organ władzy krajowej wydaje zezwolenie po kompleksowej ocenie ze zwróceniem szczególnej uwagi na wyżej wymienione aspekty. Zezwolenie powinno określać co najmniej:

- charakterystykę wszystkich składników (np. wielkość produkcji), które wywierają wpływ na ilość i jakość zrzutu i/lub emisji;
- wartości graniczne dla ilości i jakości (ładunków i/lub koncentracji) bezpośrednich lub pośrednich zrzutów i emisji;
- instrukcje dotyczące:
- budowy i bezpieczeństwa;
  - procesów produkcyjnych i/lub stosowanych w nich środków chemicznych;
  - pracy i konserwacji urządzeń oczyszczających;
  - odzysku materiałów i substancji oraz pozbycia się odpadów;
  - rodzaju i zakresu kontroli dokonywanych przez producenta (samokontrola);
  - środków, jakie należy podjąć w przypadku awarii i przypadkowych wpływów;
  - metod analitycznych, jakie należy zastosować;
  - terminarza działań modernizacyjnych, modernizacji sprzętu i badań dokonywanych przez producentów;
  - terminarza składania sprawozdań sporządzanych przez producenta na temat środków kontroli i/lub samokontroli, modernizacji sprzętu i badań.

4. Właściwy organ krajowy lub niezależna instytucja upoważniona przez właściwy organ krajowy będzie:

- dokonywać inspekcji ilości i jakości zrzutów i/lub emisji poprzez pobieranie próbek i analizę;
- kontrolować wypełnianie wymogów potrzebnych do uzyskania zezwolenia;
- organizować monitoring różnych oddziaływań zrzutów wód ściekowych i emisji do atmosfery;
- dokonywać rewizji zezwoleń, kiedy zajdzie taka potrzeba.

2.4. ZAŁĄCZNIK IV „ZAPOBIEGANIE ZANIECZYSZCZENIU ZE STATKÓW”

Przepis 1; Współpraca

Umawiające się Strony, w sprawach dotyczących ochrony obszaru Morza Bałtyckiego przed zanieczyszczeniem ze statków, będą współpracować:

- a) w ramach Międzynarodowej Organizacji Morskiej, w szczególności w popieraniu rozwoju międzynarodowych przepisów, opartych, między innymi, na podstawowych zasadach i obowiązkach wynikających z niniejszej konwencji, które obejmują również popieranie korzystania z Najlepszej Dostępnej Technologii i Najlepszej Praktyki Ekologicznej określonych w załączniku II;
- b) w skutecznym i harmonijnym wprowadzaniu w życie przepisów przyjętych przez Międzynarodową Organizację Morską.

Przepis 2; Pomoc w przeprowadzaniu dochodzeń

Umawiające się Strony, bez uszczerbku dla postanowień artykułu 4 ustęp 3 niniejszej konwencji, jeśli zaistnieje taka potrzeba, będą udzielać sobie wzajemnie pomocy w prowadzeniu dochodzeń w sprawach naruszeń obowiązujących przepisów prawa dotyczących przeciwdziałania zanieczyszczeniom, które miały miejsce lub co do których istnieje podejrzenie, że wydarzyły się na obszarze Morza Bałtyckiego. Pomoc ta może obejmować, ale nie wyłącznie, inspekcję przez właściwe organy książek zapisów olejowych, książek zapisów ładunkowych, dzienników okrętowych, dzienników maszynowych oraz pobieranie próbek ropy naftowej dla celów identyfikacji analitycznej.

Przepis 3; Definicje

W rozumieniu niniejszego załącznika:

1. „Administracja” oznacza rząd Umawiającej się Strony, pod której władzą statek jest eksploatowany. W odniesieniu do statku, który ma prawo pływać pod banderą danego państwa, Administracją jest rząd tego państwa. W odniesieniu do nieruchomych i pływających platform, wykorzystywanych do badań lub

eksploatacji dna morskiego i jego podłoża, przyległych do wybrzeża, na których państwo nadbrzeżne wykonuje suwerenne prawa w celu badań i eksploatacji ich zasobów naturalnych, Administracją jest rząd państwa nadbrzeżnego.

2.a) „Zrzut” w odniesieniu do substancji szkodliwych lub odpływów zawierających takie substancje oznacza każde, bez względu na przyczynę, wydostanie się poza statek i obejmuje każde wypłynięcie, usunięcie, rozlanie, przeciek, wypompowanie, emisję lub opróżnienie;

b) „Zrzut” nie obejmuje:

- i) zatapiania w rozumieniu Konwencji o zapobieganiu zanieczyszczeniu mórz przez zatapianie odpadów i innych substancji, sporządzonej w Londynie dnia 29 grudnia 1972 r.; lub
- ii) wydostania się substancji szkodliwych powstających bezpośrednio w wyniku badań, eksploatacji i związanej z tym przeróbki na morzu zasobów mineralnych dna morskiego; lub
- iii) wydostania się substancji szkodliwych stosowanych w dozwolonych badaniach naukowych prowadzonych w celu zwalczania lub kontroli zanieczyszczenia.

3. Określenie „od najbliższego lądu” oznacza od linii podstawowej, od której wyznaczone jest morze terytorialne danego terytorium zgodnie z prawem międzynarodowym.

4. Określenie „jurysdykcja” będzie interpretowane zgodnie z prawem międzynarodowym obowiązującym w czasie stosowania lub interpretacji niniejszego załącznika.

5. Określenie „MARPOL 73/78” oznacza Międzynarodową Konwencję o zapobieganiu zanieczyszczaniu morza przez statki z 1973 r., zmienioną Protokołem do niej z 1978 r.

Przepis 4; Stosowanie załączników do Konwencji MARPOL 73/78

Z zastrzeżeniem Przepisu 5 Umawiające się Strony stosować będą postanowienia załączników do Konwencji MARPOL 73/78.

Przepis 5; Ścieki

Umawiające się Strony będą stosować postanowienia ustępów od A do D oraz F i G niniejszego Przepisu, dotyczących zrzutu ścieków ze statków podczas ich eksploatacji na obszarze Morza Bałtyckiego.

A. Definicje

Dla celów niniejszego Przepisu:

1. „Ścieki” oznaczają:

- a) odprowadzanie substancji płynnych i wód odpadowych z wszelkiego rodzaju toalet, pisuarów i kanalizacyjnych kratek podłogowych;

- b) odprowadzanie substancji płynnych z pomieszczeń medycznych (ambulatoriów, szpitali okrętowych itp.) przez umywalki, wanny i kanalizacyjne kratki podłogowe znajdujące się w takich pomieszczeniach;
- c) odprowadzanie substancji płynnych z pomieszczeń, w których znajdują się żywe zwierzęta; lub
- d) inne wody odpadowe, jeżeli są one zmieszane ze ściekami określonymi wyżej.

2. „Zbiornik zatrzymujący” oznacza zbiornik używany do gromadzenia i przechowywania ścieków.

B. Zastosowanie

Postanowienia niniejszego Przepisu mają zastosowanie do:

- a) statków o pojemności brutto (GT) conajmniej 200 jednostek;
- b) statków o pojemności brutto (GT) mniejszej niż 200 jednostek, które są uprawnione do przewozu więcej niż 10 osób;
- c) statków, które nie mają określonej pojemności brutto (GT) i są uprawnione do przewozu więcej niż 10 osób.

C. Zrzut ścieków

1. Z zastrzeżeniem postanowień ustępu D niniejszego Przepisu zabroniony jest zrzut ścieków do morza, z wyjątkiem gdy:

- a) statek dokonuje zrzutu ścieków rozdrobionych i odkażonych, stosując system zatwierdzony przez Administrację i w odległości większej niż 4 mile morskie od najbliższego lądu, lub też ścieków, które nie są rozdrobione i odkażone, w odległości większej niż 12 mil morskich od najbliższego lądu, pod warunkiem że w żadnym przypadku ścieki, które były przetrzymywane w zbiorniku zatrzymującym, nie będą usunięte jednorazowo w całości, lecz stopniowo, gdy statek jest w drodze i płynie z prędkością nie mniejszą niż 4 węzły; lub
- b) statek posiada czynną oczyszczalnię ścieków zatwierdzoną przez Administrację; i
  - i) wyniki testowe pracy tej oczyszczalni są podane w dokumencie znajdującym się na statku;
  - ii) ponadto odpływ z oczyszczalni nie wprowadza do otaczającej wody widocznych pływających ciał stałych ani też nie powoduje zmiany jej barwy.

2. Gdy ścieki zmieszane są z odpadami lub wodami odpadowymi, których zrzut podlega odmiennym wymaganiom, będą stosowane te wymagania, które są ostrzejsze.

D. Wyjątki

Ustęp C niniejszego Przepisu nie ma zastosowania do:

- a) zrzutu ze statku ścieków, niezbędnego do zapewnienia bezpieczeństwa statku i osób znajdujących się na jego pokładzie lub do ratowania życia na morzu; lub
- b) zrzutu ścieków w wyniku uszkodzenia statku lub jego wyposażenia, jeżeli przed powstaniem uszkodzenia i po nim podjęte zostały wszelkie możliwe środki ostrożności w celu zapobieżenia zrzutowi lub jego zmniejszenia.

E. Urządzenia odbiorcze

1. Każda Umawiająca się Strona zobowiązuje się zapewnić zainstalowanie w swoich portach i przystaniach na obszarze Morza Bałtyckiego, wystarczających na potrzeby korzystających z nich statków, urządzeń do odbierania ścieków bez powodowania dla statków nadmiernej zwłoki.

2. W celu umożliwienia połączenia rurociągów urządzeń odbiorczych z rurociągami zrzutowymi ze statków obydwa rurociągi będą wyposażone w znormalizowane łączniki wyładunkowe, zgodnie z następującą tabelą:

Opis	Wymiar
Średnica zewnętrzna	210 mm
Średnica wewnętrzna	Stosownie do średnicy zewnętrznej rury
Średnica podziałowa sworzni	170 mm
Otwory w kołnierzu	4 otwory o średnicy 18 mm, rozmieszczone równomiernie na średnicy podziałowej sworzni o powyższym wymiarze, wycięte do obwodu kołnierza. Szerokość wycięcia 18 mm
Grubość kołnierza	16 mm
Sworznie i nakrętki: ilość i średnica	4, każda o średnicy 16 mm i o odpowiedniej długości
Kołnierz jest przeznaczony do rur o maksymalnej średnicy wewnętrznej 100 mm i będzie wykonany ze stali lub innego równorzędnego materiału mającego gładką powierzchnię. Kołnierz ten wraz z odpowiednią uszczelką będzie dostosowany do ciśnienia roboczego 6 kg/cm ² .	
Dla statków o głębokości zanurzenia 5 m lub mniejszej wewnętrzna średnica łącznika wyładunkowego może wynosić 38 mm.	

F. Oględziny

1. Statki żeglugi międzynarodowej w rejsach na obszarze Morza Bałtyckiego będą poddawane oględzinom stosownie do poniższych wymogów:

- a) wstępne oględziny, zanim statek zostanie oddany do eksploatacji lub zanim zostanie po raz pierwszy wydane Świadectwo zgodnie z wymogami ustępu G niniejszego Przepisu, obejmujące taki przegląd statku, który zapewnia, że:

- i) jeżeli statek posiada oczyszczalnię ścieków, spełnia ona wymogi operacyjne oparte na normach i metodach testujących zaleconych przez Komisję i zatwierdzonych przez Administrację;
- ii) jeżeli statek wyposażony jest w system rozdrabniania i odkażania ścieków, system ten spełnia wymogi operacyjne oparte na normach i metodach testujących zaleconych przez Komisję i zatwierdzonych przez Administrację;
- iii) jeżeli statek wyposażony jest w zbiornik zatrzymujący, pojemność takiego zbiornika zaspokaja wymogi Administracji, gdy zatrzymuje wszystkie ścieki, uwzględniając długość rejsu statku, ilość osób na pokładzie oraz inne istotne czynniki. Zbiornik zatrzymujący spełnia wymogi operacyjne oparte na normach i metodach testujących zaleconych przez Komisję i zatwierdzonych przez Administrację; oraz
- iv) jeżeli statek jest wyposażony w rurociągi dla zrzutu ścieków do urządzeń odbierających, to rurociągi te powinny być wyposażone w standardowe połączenia nabrzeżne zgodnie z ustępem E, lub dla statków wykonujących określone zadania żeglugowe, wymiennie z innymi normami dopuszczonymi przez Administrację, takimi jak złączki do szybkiego połączenia.

Ogłędziny powinny zapewniać to, że sprzęt, wyposażenie, układy i materiały będą w pełni odpowiadać właściwym wymogom niniejszego Przepisu.

Administracja powinna uznawać "Świadectwo Typowego Testu" dla oczyszczalni ścieków wystawione przez organy innych Umawiających się Stron;

- b) okresowe przeglądy dokonywane tak często, jak to określi Administracja, ale w odstępach nie przekraczających pięciu lat, które powinny być takie, aby zapewniały, by sprzęt, wyposażenie, układy i materiały odpowiadały w pełni właściwym wymogom niniejszego Przepisu.

2. Przeglądy statków w ramach wykonywania postanowień niniejszego Przepisu powinny być prowadzone przez funkcjonariuszy Administracji. Administracja może jednak powierzyć przeglądy albo mianowanym w tym celu inspektorom, albo uznawanym przez siebie organizacjom. W każdym przypadku właściwa Administracja w pełni gwarantuje kompleksowość i skuteczność przeglądów.

3. Po zakończeniu każdego przeglądu statku nie będą dokonywane bez zgody Administracji znaczące zmiany w sprzęcie, wyposażeniu, układach lub materiałach objętych przeglądem bez zgody Administracji, z wyjątkiem bezpośredniej wymiany takiego sprzętu lub wyposażenia.

G. Świadectwo

1. Po dokonaniu przeglądu zgodnie z postanowieniami ustępu F niniejszego Przepisu, statkom zarejestrowanym do przewozu więcej niż 50 osób, obsługującym ruch międzynarodowy na obszarze Morza Bałtyckiego, wydane zostanie Świadectwo Zapobiegania Zanieczyszczeniom Ściekami.

2. Świadcstwo takie będzie wydane przez Administrację albo przez osobę lub organizację przez nią odpowiednio upoważnioną. W każdym przypadku Administracja przyjmuje pełną odpowiedzialność za Świadcstwo.

3. Świadcstwo Zapobiegania Zanieczyszczeniom Ściekami sporządzone zostanie w formie zgodnej z wzorem zamieszczonym w dodatku do załącznika IV do Konwencji MARPOL 73/78. Jeśli Świadcstwo nie jest sporządzone w języku angielskim, tekst powinien zawierać tłumaczenie na język angielski.

4. Świadcstwo Zapobiegania Zanieczyszczeniom Ściekami będzie wydane na okres ustalony przez Administrację, ale nie dłuższy niż pięć lat.

5. Świadcstwo traci swą ważność, jeśli dokonane zostaną bez zgody Administracji znaczące zmiany w wymaganym sprzęcie, wyposażeniu, układach lub materiałach, z wyjątkiem bezpośredniej wymiany takiego sprzętu czy wyposażenia.

2.5. ZAŁĄCZNIK V „WYJĄTKI OD OGÓLNEGO ZAKAZU ZATAPIANIA ODPADÓW I INNYCH MATERIAŁÓW NA OBSZARZE MORZA BAŁTYCKIEGO”

Przepis 1

Zgodnie z artykułem 11 ustęp 2 niniejszej konwencji zakaz zatapiania nie ma zastosowania do usuwania na morzu urobku z pogłębiania dna, pod warunkiem, że:

- a) zatapianie urobku z pogłębiania dna, który zawiera substancje szkodliwe określone w załączniku I, dozwolone jest tylko zgodnie z wytycznymi przyjętymi przez Komisję; i
- b) zatapianie przeprowadza się na podstawie specjalnego zezwolenia wydanego uprzednio przez odpowiedni organ krajowy albo
  - i) w obrębie wód wewnętrznych i morza terytorialnego Umawiającej się Strony, albo
  - ii) poza obszarem wód wewnętrznych i morza terytorialnego, kiedy to konieczne, po uprzednich konsultacjach z Komisją.

Wydając takie zezwolenia Umawiająca się Strona będzie postępować zgodnie z postanowieniami Przepisu 3 niniejszego załącznika.

Przepis 2

1. Właściwy organ krajowy, o którym mowa w artykule 11 ustęp 2 niniejszej konwencji, będzie:

- a) wydawać specjalne zezwolenia przewidziane w Przepisie 1 niniejszego załącznika;
- b) prowadzić rejestry rodzaju i ilości materiałów dopuszczonych do zatopienia, obejmujące miejsce, czas i sposób zatopienia;
- c) zbierać dostępne informacje dotyczące rodzaju i ilości materiałów zatopionych na obszarze Morza Bałtyckiego ostatnio i do czasu wejścia w życie niniejszej konwencji, jeżeli zatopione materiały, o których mowa,

mogłyby spowodować zakażenie wody lub organizmów na obszarze Morza Bałtyckiego, zostać wyłowione sprzętem rybackim lub spowodować szkodę w inny sposób, jak również zbierać informacje dotyczące miejsca, czasu i sposobu takiego zatopienia.

2. Właściwy organ krajowy będzie wydawać specjalne zezwolenia zgodnie z Przepisem 1 niniejszego załącznika odnośnie do materiałów przewidzianych do zatopienia na obszarze Morza Bałtyckiego:

- a) ładowanych na jego terytorium;
- b) ładowanych na statek morski lub statek powietrzny zarejestrowany na jego terytorium lub pływający pod jego banderą, gdy ładunek odbywa się na terytorium państwa, które nie jest Umawiającą się Stroną niniejszej konwencji.

3. Każda Umawiająca się Strona będzie przekazywać Komisji, a w miarę potrzeby innym Umawiającym się Stronom, informacje określone w punkcie 1c Przepisu 2 niniejszego załącznika. Sposób przekazywania i rodzaj takich informacji zostanie określony przez Komisję.

Przepis 3

Wydając specjalne zezwolenia, zgodnie z Przepisem 1 niniejszego załącznika, właściwy organ krajowy będzie brać pod uwagę:

- a) ilość urobku z pogłębiania dna przeznaczonego do zatopienia;
- b) zawartość szkodliwych substancji, o których mowa w załączniku I;
- c) miejsce (np. współrzędne obszaru zatopienia, głębokość i odległość od brzegu) i jego położenie w stosunku do obszarów będących przedmiotem specjalnego zainteresowania (np. obszary rekreacyjne, obszary składania ikry, wylęgu i połowów ryb itp.);
- d) cechy charakterystyczne wody, jeżeli zatopienie dokonywane jest poza obszarem morza terytorialnego, obejmujące:
  - i) właściwości hydrograficzne (np. temperatura, zasolenie, gęstość, profil);
  - ii) właściwości chemiczne (np. pH, tlen rozpuszczony, biogeny);
  - iii) właściwości biologiczne (np. produkcja pierwotna i fauna denna);i dane te powinny zawierać wystarczające informacje o średnich rocznych poziomach, a także o sezonowych wahaniami właściwości wymienionych w niniejszym ustępie;
oraz
- e) występowanie i skutki innego zatopienia, które mogło być dokonane na obszarze zatopienia.

Przepis 4

Zgłoszenia dokonane zgodnie z artykułem 11 ustęp 5 niniejszej konwencji powinny zawierać informacje, które należy wpisać do formularza zgłoszenia ustalonego przez Komisję.

2.6. ZAŁĄCZNIK VI „ZAPOBIEGANIE ZANIECZYSZCZENIU Z DZIAŁALNOŚCI PRZYBRZEŻNEJ”

Przepis 1; Definicje

W rozumieniu niniejszego załącznika:

1. „Działalność przybrzeżna” oznacza poszukiwania i eksploatację ropy naftowej i gazu przez stałe lub pływające przybrzeżne instalacje i konstrukcje, a także wykonywaną na nich działalność;

2. „Jednostka przybrzeżna” oznacza każdą stałą lub pływającą przybrzeżną instalację lub konstrukcję zaangażowaną w działalność poszukiwawczą, wydobywczą lub produkcyjną gazu lub ropy naftowej albo ładunek lub wyładunek ropy naftowej;

3. „Poszukiwanie” obejmuje każdy rodzaj wierceń, z wyjątkiem badań sejsmicznych;

4. „Eksploatacja” obejmuje wszelką produkcję, badanie otworu wiertniczego lub działalność stymulacyjną.

Przepis 2; Stosowanie Najlepszej Dostępnej Technologii i Najlepszej Praktyki Ekologicznej

Umawiające się Strony zobowiązują się zapobiegać zanieczyszczeniu z działalności przybrzeżnej i eliminować takie zanieczyszczenie, stosując zasady Najlepszej Dostępnej Technologii i Najlepszej Praktyki Ekologicznej, określone w załączniku II.

Przepis 3; Ocena oddziaływania na środowisko i monitoring

1. Przed wydaniem zezwolenia na działalność przybrzeżną należy dokonać oceny oddziaływania na środowisko. W przypadku eksploatacji, o której mowa w Przepisie 5, wynik takiej oceny powinien zostać przesłany do Komisji przed wydaniem zezwolenia na działalność przybrzeżną.

2. W związku z oceną oddziaływania na środowisko należy dokonać oceny środowiskowej wrażliwości obszaru morskiego wokół planowanego miejsca działalności przybrzeżnej, z uwzględnieniem następujących elementów:

- a) znaczenia obszaru dla ptaków i ssaków morskich;
- b) znaczenia obszaru jako miejsc połowów i tarlisk dla ryb i skorupiaków oraz dla hodowli;
- c) rekreacyjnego znaczenia obszaru;
- d) składu osadu określonego z uwzględnieniem takich właściwości, jak: ziarnistość, masa sucha, strata prażenia, całkowita zawartość węglowodorów, zawartość Ba, Cr, Pb, Cu, Hg i Cd;
- e) ilości i różnorodności fauny dennej i zawartości wybranych węglowodorów alifatycznych i aromatycznych.

3. Aby monitorować dalsze skutki fazy eksploatacyjnej działalności przybrzeżnej, badania, przynajmniej te, o których mowa powyżej w punkcie d), należy przeprowadzać przed i po podjęciu działań.

4. Aby monitorować dalsze skutki fazy eksploatacyjnej działalności przybrzeżnej, badania, przynajmniej te, o których mowa powyżej w punktach d) i e), należy przeprowadzać przed podjęciem działań, w odstępach rocznych podczas działań i po ich zakończeniu.

Przepis 4; Zrzuty w fazie poszukiwań

1. Użycie iłowych płuczek wiertniczych olejowych lub płuczek zawierających inne substancje szkodliwe należy ograniczyć do przypadków, kiedy jest to konieczne z powodów geologicznych, technicznych oraz bezpieczeństwa i jedynie po uzyskaniu uprzednio zezwolenia od właściwego organu krajowego. W takich przypadkach należy podjąć odpowiednie kroki i zapewnić właściwe instalacje w celu zapobieżenia zrzutom takich płuczek do środowiska morskiego.

2. Iłowe płuczki wiertnicze olejowe i rdzenie uzyskane przy użyciu iłowych płuczek wiertniczych olejowych nie powinny być zrzucane na obszarze Morza Bałtyckiego, lecz przewiezione na ląd w celu końcowego oczyszczenia lub pozbycia się w sposób dopuszczalny z ekologicznego punktu widzenia.

3. Zrzut iłowych płuczek wodnych i rdzeni będzie wymagał zezwolenia właściwego organu krajowego. Przed wydaniem takiego zezwolenia należy udowodnić, że zawartość płuczki wodnej wykazuje niską toksyczność.

4. Zrzut rdzeni powstałych w wyniku użycia wodnych płuczek iłowych nie będzie dozwolony w szczególnie wrażliwych częściach obszaru Morza Bałtyckiego, takich jak obszary zamknięte lub płytkie z ograniczoną wymianą wód oraz obszary, które charakteryzują się rzadkimi, cennymi i szczególnie wrażliwymi ekosystemami.

Przepis 5; Zrzuty w fazie eksploatacyjnej

Poza postanowieniami załącznika IV następujące postanowienia będą miały zastosowanie do zrzutów:

- a) wszystkie substancje chemiczne i materiały należy przewieźć na ląd; mogą być one zrzucone tylko w wyjątkowych przypadkach po uzyskaniu zezwolenia właściwego organu krajowego w każdym indywidualnym przypadku;
- b) zrzut wody produkcyjnej i wody wypornościowej jest zabroniony, chyba że zostanie wykazane, że zawartość oleju w nich wynosi mniej niż 15 mg/l, mierząc metodami analitycznymi i pobieraniem próbek przyjętymi przez Komisję;
- c) jeżeli zgodność z wartością graniczną nie może być uzyskana za pomocą Najlepszej Praktyki Ekologicznej i Najlepszej Dostępnej Technologii, właściwy organ krajowy może wymagać odpowiednich dodatkowych kroków w celu zapobieżenia ewentualnemu zanieczyszczeniu środowi-

ska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego i dopuścić, jeśli to będzie konieczne, wyższą wartość graniczną, która jednakże powinna być jak najniższa i w żadnym przypadku nie może przekraczać 40 mg/l; zawartość oleju powinna być mierzona tak, jak to przewidziano powyżej w punkcie b);

- d) dozwolony zrzut nie może w żadnym razie doprowadzić do niemożliwych do przyjęcia skutków w środowisku morskim;
- e) w celu pełnego wykorzystania przyszłych osiągnięć w technologii oczyszczania i produkcji, zezwolenia na zrzut będą podlegać regularnym przeglądom przez właściwy organ krajowy, a limity zrzutów będą odpowiednio korygowane.

Przepis 6; Procedura zawiadamiania

Każda Umawiająca się Strona będzie wymagać, aby użytkownik lub każda inna osoba kierująca jednostką przybrzeżną składała zawiadomienia zgodnie z postanowieniami Przepisu 5.1 załącznika VII do niniejszej konwencji.

Przepis 7; Planowanie na wypadek zagrożenia

Każda jednostka przybrzeżna będzie posiadać plan na wypadek zagrożenia zanieczyszczeniem, zatwierdzony zgodnie z procedurą ustaloną przez właściwy organ krajowy. Plan taki powinien zawierać informacje dotyczące systemów alarmowania i łączności, organizacji środków zaradczych, listę przewidzianego sprzętu oraz opis środków, jakie należy podjąć w różnych rodzajach przypadków zanieczyszczenia.

Przepis 8; Nie używane jednostki przybrzeżne

Umawiające się Strony zapewnią, że jednostki przybrzeżne porzucone, nie używane i zatopione w wyniku awarii zostaną całkowicie usunięte i sprowadzone na brzeg na odpowiedzialność właściciela, a nie używane studnie wiertnicze zostaną zaczopowane.

Przepis 9; Wymiana informacji

Umawiające się Strony będą systematycznie wymieniać za pośrednictwem Komisji informacje co do miejsca i charakteru wszelkiej zaplanowanej lub zakończonej działalności przybrzeżnej oraz co do charakteru i ilości zrzutów, jak również co do środków podejmowanych na wypadek zagrożenia.

2.7. ZAŁĄCZNIK VII „REAGOWANIE NA PRZYPADKI ZANIECZYSZCZANIA”

Przepis 1; Ogólne zasady

1. Umawiające się Strony zobowiązują się utrzymać gotowość do reagowania na przypadki zanieczyszczenia, zagrażające środowisku morskiemu obszarowi

Morza Bałtyckiego. Gotowość ta powinna obejmować odpowiedni sprzęt, statki i ludzi przygotowanych do działań zarówno na wodach przybrzeżnych, jak i na morzu pełnym.

2. a) Poza przypadkami, o których mowa w artykule 13, Umawiające się Strony będą także bezzwłocznie powiadamiać o tych przypadkach zanieczyszczenia, które zdarzyły się w ich regionie reagowania i które zagrażają lub mogą zagrażać interesom innych Umawiających się Stron.

b) W razie poważnych przypadków zanieczyszczenia będą również bezzwłocznie powiadomione inne Umawiające się Strony i Komisja.

3. Umawiające się Strony zgadzają się, pod warunkiem, że posiadają takie możliwości i dostęp do odpowiednich zasobów, współpracować w reagowaniu na przypadki zanieczyszczenia, o ile to będzie uzasadnione wagą takich przypadków.

4. Dodatkowo Umawiające się Strony podejmą inne środki, aby:

a) prowadzić regularną obserwację poza swoją linią brzegową; oraz

b) w inny sposób współpracować i wymieniać informacje z innymi Umawiającymi się Stronami, aby poprawić zdolność do reagowania na przypadki zanieczyszczenia.

Przepis 2; Planowanie na wypadek zagrożenia

Każda Umawiająca się Strona opracuje krajowy plan na wypadek zagrożenia i we współpracy z innymi Umawiającymi się Stronami, w zależności od potrzeby, dwustronne i wielostronne plany wspólnego reagowania na przypadki zanieczyszczenia.

Przepis 3; Obserwacja

1. Aby nie dopuścić do naruszenia istniejących przepisów dotyczących zapobiegania zanieczyszczeniu ze statków, Umawiające się Strony opracują i będą prowadzić indywidualnie lub we współpracy działalność obserwacyjną obejmującą obszar Morza Bałtyckiego w celu wykrywania i monitorowania oleju i innych substancji wprowadzonych do morza.

2. Umawiające się Strony podejmą odpowiednie środki w celu prowadzenia działalności obserwacyjnej, o której mowa w ustępie 1, wykorzystując, między innymi, obserwację z powietrza za pomocą systemów sensorycznych zdalnie kierowanych.

Przepis 4; Regiony reagowania

Umawiające się Strony uzgodnią, możliwie jak najszybciej, dwustronne lub wielostronne, porozumienia w sprawie tych regionów obszaru Morza Bałtyckiego, na których prowadzić będą działalność obserwacyjną i podejmować działania w razie poważnego przypadku zanieczyszczenia, który się wydarzył lub może się wydarzyć. Porozumienia takie nie mogą naruszać innych umów zawartych między Umawiającymi się Stronami, dotyczących tego samego

przedmiotu. Sąsiadujące państwa zapewnią ujednoczenie różnych porozumień. Umawiające się Strony będą informować inne Umawiające się Strony i Komisję o takich porozumieniach.

Przepis 5; Procedura zawiadamiania

1.a) Każda Umawiająca się Strona będzie wymagać od kapitanów lub innych osób odpowiedzialnych za statki pływające pod jej banderą, aby niezwłocznie meldowali o każdym wydarzeniu na ich statku, którego skutkiem jest zrzut lub prawdopodobny zrzut oleju lub innych szkodliwych substancji.

b) Meldunek taki powinien być przekazany najbliższemu państwu nadbrzeżnemu i sporządzony zgodnie z postanowieniami artykułu 8 i Protokołu I do Międzynarodowej konwencji dotyczącej zapobiegania zanieczyszczeniom ze statków z 1973 r., zmienionego Protokołem do niej z 1978 r. (MARPOL 73/78).

c) Umawiające się Strony będą żądać od kapitanów i innych osób odpowiedzialnych za statki i pilotów statków powietrznych, aby meldowali zgodnie z niniejszym systemem o zaobserwowanych na morzu znacznych rozlewach oleju lub innych szkodliwych substancji. Meldunki takie powinny, jak tylko jest to możliwe, zawierać następujące dane: czas, położenie, kierunek i siłę wiatru, stan morza, rodzaj i rozmiar oraz prawdopodobne źródło zauważonego rozlewu.

2. Postanowienia ustępu 1.b) mają także zastosowanie do zatopienia dokonanego na podstawie postanowień artykułu 11 ustęp 4 niniejszej konwencji.

Przepis 6; Środki na wypadek zagrożenia na statkach

1. Każda Umawiająca się Strona będzie wymagać, aby statki uprawnione do pływania pod ich banderą miały na pokładzie plan na wypadek zagrożenia zanieczyszczeniem olejem, zgodnie z wymogami postanowień Konwencji MARPOL 73/78.

2. Każda Umawiająca się Strona będzie żądać od kapitanów statków pływających pod jej banderą lub, w odniesieniu do stałych i pływających platform działających pod jej jurysdykcją, od osób odpowiedzialnych za te platformy, aby dostarczyli, w razie przypadku zanieczyszczenia i na żądanie odpowiednich organów, takich szczegółowych informacji o statku i jego ładunku lub w odniesieniu do platformy o jej produkcji, które mają istotne znaczenie dla akcji podejmowanych w celu zapobiegania lub reagowania na zanieczyszczenie morza, oraz aby współpracowali z tymi organami.

Przepis 7; Środki reagowania

1. Umawiająca się Strona, gdy wydarzy się przypadek zanieczyszczenia w jej regionie reagowania, dokona oceny zaistniałej sytuacji i podejmie odpowiednie działania w celu uniknięcia lub zmniejszenia skutków zanieczyszczenia.

2. a) Umawiające się Strony, z zastrzeżeniem przepisu punktu b), użyją środków mechanicznych w podejmowanych działaniach w przypadkach zanieczyszczenia.

b) Środki chemiczne mogą zostać użyte tylko w wyjątkowych przypadkach i po uzyskaniu w każdym indywidualnym przypadku zezwolenia właściwego organu krajowego.

3. Kiedy rozlew dryfuje lub może dryfować w kierunku regionu reagowania innej Umawiającej się Strony, Strona ta powinna być niezwłocznie powiadomiona o zaistniałej sytuacji oraz o podjętych działaniach.

Przepis 8; Pomoc

1. Zgodnie z postanowieniem ustępu 3 Przepisu 1:

a) Umawiająca się Strona ma prawo zwrócić się do innej Umawiającej się Strony o pomoc w reagowaniu na przypadki zanieczyszczenia; oraz

b) Umawiające się Strony podejmą wszelkie wysiłki, aby takiej pomocy udzielić.

2. Umawiające się Strony podejmą niezbędne prawne lub administracyjne środki w celu ułatwienia:

a) przybycia, wykorzystania i wyjazdu ze swego terytorium statków i statków powietrznych oraz innych środków transportu zaangażowanych w reagowanie na przypadek zanieczyszczenia lub w przewożenie personelu, ładunków, materiałów i sprzętu niezbędnego do przeprowadzenia akcji, oraz

b) szybkiego wjazdu na swoje terytorium, poruszania się po nim i wyjazdu z tego terytorium personelu, ładunków, materiałów i sprzętu, o których mowa w punkcie a).

Przepis 9; Zwrot kosztów za udzielenie pomocy

1. Umawiające się Strony ponoszą koszty udzielenia pomocy, o której mowa w Przepisie 8, zgodnie z niniejszym Przepisem.

2. a) Jeśli działanie zostało podjęte przez jedną Umawiającą się Stronę na wyraźne wezwanie innej Umawiającej się Strony, Strona wzywająca powinna zwrócić Stronie udzielającej pomocy koszty akcji podjętej przez tę Stronę. Jeśli prośba zostanie odwołana, Strona wzywająca powinna pokryć koszty, które poniosła lub, na które naraziła się Strona udzielająca pomocy.

b) Jeśli akcja została podjęta przez Umawiającą się Stronę z własnej inicjatywy, Strona ta ponosi koszty swego działania.

c) Zasady sformułowane powyżej w punktach a) i b) mają zastosowanie, jeżeli zainteresowane Strony nie uzgodnią inaczej w każdym indywidualnym przypadku.

3. O ile nie zostanie uzgodnione inaczej, koszty akcji podjętej przez Umawiającą się Stronę na wezwanie innej Strony powinny być rzetelnie obliczone, zgodnie z prawem i aktualną praktyką Strony udzielającej pomocy, dotyczącą zwrotu takich kosztów.

4. Postanowienia niniejszego Przepisu nie mogą być interpretowane jako naruszające w jakikolwiek sposób prawa Umawiających się Stron do uzyskania od stron trzecich zwrotu kosztów akcji, podjętych w celu zwalczania przypadków zanieczyszczenia, na podstawie innych mających zastosowanie postanowień i przepisów prawa międzynarodowego oraz przepisów krajowych i ponadnarodowych.

Przepis 10; Regularna współpraca

1. Każda Umawiająca się Strona dostarczy innym Umawiającym się Stronom oraz Komisji informacje dotyczące:

- a) swych rozwiązań organizacyjnych, mających na celu zwalczanie rozlewu na morzu oleju i innych szkodliwych substancji;
- b) swych przepisów i innych spraw, które w sposób bezpośredni mają wpływ na gotowość i zdolność reagowania na zanieczyszczenia morza olejem i innymi szkodliwymi substancjami;
- c) kompetentnego organu odpowiedzialnego za otrzymywanie i wysyłanie meldunków o zanieczyszczeniu morza olejem i innymi szkodliwymi substancjami;
- d) kompetentnych organów odpowiedzialnych za sprawy dotyczące podejmowanych kroków w celu wzajemnej pomocy, przesyłania informacji i współpracy między Umawiającymi się Stronami zgodnie z niniejszym załącznikiem; oraz
- e) działań podjętych zgodnie z Przepisami 7 i 8 niniejszego załącznika.

2. Umawiające się Strony będą wymieniać informacje na temat programów badań i rozwoju, wyników dotyczących sposobów zwalczania zanieczyszczenia morza olejem i innymi szkodliwymi substancjami oraz doświadczeń w dziedzinie prowadzenia obserwacji takich zanieczyszczeń i reagowania na nie.

3. Umawiające się Strony będą regularnie organizować wspólne ćwiczenia operacji mających na celu zwalczanie zanieczyszczeń oraz ćwiczenia alarmowe.

4. Umawiające się Strony będą współpracować z Międzynarodową Organizacją Morską w sprawach dotyczących wprowadzania w życie i dalszego rozwoju Międzynarodowej konwencji dotyczącej gotowości, reagowania i współpracy na wypadek zanieczyszczenia olejem.

Przepis 11; Podręcznik HELCOM-u dotyczący Zwalczania Zanieczyszczeń

Umawiające się Strony zgadzają się stosować tak dalece, jak to jest praktycznie możliwe, zasady i reguły zawarte w Podręczniku dotyczącym współpracy w zwalczaniu zanieczyszczenia środowiska morskiego, rozwijającym szczegółowo niniejszy załącznik i przyjętym przez Komisję lub Komitet wyznaczony w tym celu przez Komisję.

Po zaznajomieniu się z powyższą konwencją, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- została ona uznana za słuszną zarówno w całości, jak i każde z postanowień w niej zawartych,*
- jest przyjęta, ratyfikowana i potwierdzona,*
- będzie niezmiennie zachowywana.*

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia 8 października 1999 r.